

Laisvė
LIETUVIAMS

1953 m. Sausio (January) mėn.

Vol. IV, No. 1

T U R I N Y S

KETVIRTIEJI METAI	1
NAUJAS ŽEMĖS ŽMOGUS — Bruno Markaitis, S. J.....	2
TIKĖJIMAS — B. Woehrmueller	5
VAIKO DIEVAS — Kun. Dr. J. Gutauskas.....	11
SERVICE IS MY BUSINESS — Judas Vėtra	12
MENAS IR DOROVĖ — Igino Giordani	15
KAI UŽAUGSIU DIDELIS ... — P. Rabikauskas, S. J.....	18
ATVIRUMAS — J. Vaišnys, S. J.....	19
SENIEJI KATALIKAI — J. Venckus, S. J.....	24
KALENDORIAUS ISTORIJA — J. Venckus, S. J.....	27
KLAJOKLIO STYGOS (eil.) — J. Baltrušaitis	29
FAKTAI IR IDĖJOS — Bruno Markaitis, S. J.....	30

Viršelio iliustracija: Prancūzų dailininko P. G. Dore “Pasaulio Sutvėrimas”. Paul Gustave Dore (1832-1883), atrodo, jau gimė su dailininko talentu. Pradėjo piešti, būdamas keturių metų amžiaus. Baigęs mokslus, daugiausia užsiėmė žurnalų ir knygų iliustravimu. Jo paveikslai pasižymi originalumu, puošnumu, gyva fantazija ir kartais lengvu humoru. Vienas paskutinių jo kūrinių yra Biblijos iliustravimas. Vieną kitą Biblijos iliustraciją turės progos pamatyti ir skaitytojai “Laiškų Lietuviams” viršeliuose.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Yearly subscription two dollars.. Single copy 20 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, 111. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

LAIŠKAI LIETUVIAMS leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos - rugpiūčio dvi mėnesinį. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius Petras Kleinotas, S. J. Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, 111. Telefonas: HEmlock 4-1677. Metinės prenumeratos kaina du doleriai. Atskiras numeris 20 centų.

1953 m. Sausio (January) men. Vol. IV. No. 1

KETVIRTIEJI METAI

Mielieji Skaitytojai,

“Laiškai Lietuviams”, pradėdami ketvirtuosius metus, padidėja iki 32 puslapių ir pasipuošia klasikinio meno iliustracijomis. Nors kai kurie pageidauja šį laikraštį gauti du kartu į mėnesį, kad ir plonesnį, bet dabartinėse sąlygose dėl grynai techniško sunkenybių mums tai yra neįmanoma. Tikime, kad ir iliustracijos bus skaitytojams naudingos, nes kartais yra sakoma, kad geras paveikslas nemažiau turi reikšmės už straipsnį. Kiekviename numeryje duosime keletą žymesniųjų menininkų kūrinių, pridėdami vieną kitą mintį apie patį menininką bei jo kūrybą.

Stengsimės ir toliau vis tobulinti skaitytojų mėgiamus skyrius: “Prie šeimos židinio”, “Jaunimo paslaptys”, “Rūpimieji klausimai”. Įvedėme ir naują “Faktų ir idėjų” skyrių, kuriame kritišku žvilgsniu turėtų būti trumpai perbėgami svarbiausieji krikščioniškojo gyvenimo įvykiai. Laukiame ir šiam skyriui bendradarbių iš mokančių plunksną valdyti skaitytojų. Atsiunčiami dalykėliai turėtų būti įdomūs, aktualūs ir trumpi.

Daugelis skaitytojų pageidauja, kad nedėtume ilgų mokslinių straipsnių, bet aiškiai ir trumpai nagrinėtume visiems naudingus gyvenimiškus klausimus. Toks ir yra mūsų pagrindinis tikslas. Bet kartais negalima išvengti ir vieno kito ilgesnio sunkiau suprantamo rašinio. Pasitaiko ir tokių skaitytojų, kurie kaip tik šitokių straipsnių laukia. Norėdami, kiek galima, labiau visus patenkinti, einame viduriniu keliu, taikydami “Laiškus Lietuviams” vidutinio išsilavinimo žmonėms.

Kai kam gali atrodyti, kad Redakcija pakeitė savo liniją. Pirmiau pasitaikydavo straipsnių, kai kurių skaitytojų “bombomis” vadinamų, kalbančių apie lietuviškus vardus, apie mūsų papročius, apie įvairius tautybės ir nutautimo klausimus. Dabar tokių straipsnių pasigendama. Šiuo klausimu Redakcija savo nuomonės nepakeitė. Panašius straipsnius ir dabar mielai dėtų, jei kas nors šaltai ir objektyviai tokiomis temomis parašytų. Bet primename, kad neužtenka įsikarščiavus išskaičiuoti eilę blogybių ir neigiamybių, nenurodant priemonių toms blogybėms pašalinti ir neduodant stiprių, kultūrinių argumentų, iš kurių kiekvienam geros valios žmogui būtų aišku, kur yra tiesa.

Ateinančiais metais kiekviename numeryje bus po straipsnį apie kitas religijas, ypač apie įvairias protestantiškas sekas. Mūsų tautiečiams, bendraujantiems su kitų tautybės ir sektų žmonėmis, bus naudinga jas pažinti ir aiškiau susivokti, kur yra tikrasis, Kristaus paskelbtasis tikėjimas.

Mūsų užsibrėžtą liniją gražiai parodo viršelyje ir pirmame puslapyje esąs “Laiškų Lietuviams” simbolis — iš Gedimino stulpų aukštyn kyląs kryžius. Teprimena jis kiekvienam, kad mūsų tautiškumas turi būti krikščioniškas, o mūsų tikėjimas lietuviškas. Mums, Marijos žemės ir kryžių šalies vaikams, nėra reikalo gaivinti savo religinius jausmus svetimomis formomis. Kur reikia, mes mokėsime ir prisitaikyti, mokėsime kitus pagerbti ir įvertinti, bet niekam už jokių pinigų neparduosime savo lietuviškosios krikščionybės ir savo krikščioniškosios lietuviybės.

Naujas Žemes Žmogus

Amžių judančioje srovėje žmogaus prigimtis esmingai nesikeičia. Jo nuodėmės ir dorybės yra senos ir maždaug tos pačios. Bet įtakos ir pasaulėžiūros, kurios judina žmogaus mintis ir jausmus, jei ne visada naujos, tai bent naujais vardais vadina-
mos.

Dažnas XX-ji amžių pavadina technikos amžiumi, nepagalvodamas, kokie technikos amžiaus gilieji bruožai ir savybės. Šiandien techniškasis civilizacijos elementas ir kasdienė evoliucija siekia savo veiklos ir sėkmės viršūnes ir atidaro vartus į naujas ir beveik neribotas galimybes. Mašinos tobulumas ir jos darbingumo potencialas verčia žmogų rausti, pagalvojus apie savo ribotumą. Sakyme, Bell Telephone Laboratorijos pagamino elektroninę skaičiavimo mašiną, kuri gali atlikti 1,000,000 skaičiavimo veiksmų per sekundę. Mašinos ne tik tobulėja bet ir daugėja. Didžiųjų miestų susisiektumas sustoja ne dėl priemonių ar benzino stokos, bet dėl per didelio automobilių skaičiaus.

Mašinos ne tik daugėja, bet pradeda nusikreipti prieš žmogų, paverdamos jį savo negyvai precizijai ir automatiškam tobulumui. Žmogus, gal nesąmoningai, šiuos mašinos bruožus perkelia į auklėjimo ir auklėjimosi sferas. Kadangi jam sunku lygintis su mašinos automatiška precizija, jis bando sumechaninti savo minties ir judesio procesus ir pradeda kopijuoti mašiną tose sferose, kurios neturi nieko bendra su mechanizuota medžiaga. Tokiu būdu, raumenys, fizinis patvarumas ir automatiškos reakcijos tampa masinio žmogaus charakteringu bruožu ir nesąmoningu idealu.

Raumenys ir ... automatiškos reakcijos.

Raumenys ir praktinis žmogaus protas įsijungia į mašinos ir pramonės ekspansiją. Didžiausiu žmogaus pasisekimo ir laimėjimo ženklu laikomas apčiuopiamas ir sumedžiagintas gėris arba — šiuo atveju — sumechanintas gėris. Kadangi technikos pasaulyje viską nulemia faktai, įrodyti sėkmingais eksperimentais, tai ir tiesos pagrindas tampa grynai fizinis, o abstraktusis proto elementas ir metafizinė tiesa laikomi abejingais protinių spekuliacijų gimdytojais ir miglotojo misticizmo šaltiniu.

Šis nusistatymas veržiasi į praktinio ir abstrakčiojo mokslo sferas. Oliver C. Carmichael, Carnegie Foundation prezidentas, klausia: "Apie kokios rūšies tiesą kalba Amerikos auklėtojai, cituodami savo mėgiamą sakinį: Pažinkit tiesą, ir tiesa

jus išlaisvins.” Jis kaltina savo kolegas tiesos sumaišymu su virtine nesuvirškintų faktų: “šios dienos istorijos vadovėlis yra objektyvių, nediskutuotinių faktų rinkinys ir atsitikimų reportažas. Pasakojama, kad atsitiko, bet vengiama klausti, kodėl taip atsitiko. Tokiu būdu, studentas nukeliamas į subjektyvios nuomonės erdvę,” kuri vengia spekuliatyvinio proto refleksijų.

Vengiama atsakymų į gyvybinius klausimus, nes jų negalima paremti laboratoriniais eksperimentais. Aukštieji mokslai pagarbiai nusilenkia objektyvizmo kultui, kurį pagimdė žmonės be įsitikinimų ir neatsakingų intelektualų kartą. Visa nelaimė, kad auklėjimas, kuris seka pažiūras, atitrauktas nuo gyvenimo ir bendruomenės, nepriverčia studentų susitikti su svarbiausiomis gyvenimo problemomis. Jie tampa ne gyvenimo kūrėjais, bet žiūrovais. Deja, vertinantieji piliečiai negali būti abejingais žiūrovais, stovinčiais už tiesos ribų. Jie turi mokėti apsispręsti už tiesą ir visu svoriu stovėti tiesos pusėje.

“Tiesos ieškojimas ir sekimas”, — dėsto Carmichael, — “yra aukščiausias universiteto uždavinys, bet tiesos negalima sumaišyti su moksliniais eksperimentais, nes tiesa ieško visų tikrovių, jų prasmės ir atsakymų į svarbiausius buities klausimus... Apsisprendimas už tam tikrus pagrindinius principus yra pirmas ir būtinas žingsnis, ieškant tiesos.”

Žinomi vardai ir asmenybės palaiško ir skleidžia sumedžiagintą tiesą, siūlydami seną mitą, kad ši žemė yra vienintelė žmogaus tėvynė; kad mirtis nėra naujo gyvenimo pradžia bet visuotinio žmogaus sunaikinimo finalas.

Amerikos CBS Radijo Tinklas patiekia savo klausytojams penkių

minučių programą, vardu “This I Believe” — “Šitai Aš Tikiu”. Štai keletas nuomonių, neseniai nuplaukusių radijo bangomis. Novelistė Pearl Buck: “Man nereikia jokio kito tikėjimo, išskyrus tikėjimą į žmones. Aš, kaip senasis Konfucijus, esu taip įsigilinusi į žemės stebuklus ir joje esančią gyvybę, kad negaliu galvoti apie dangų ir angelus.” Eleanor Roosevelt: “Aš nežinau, ar aš tikiu į pomirtinį gyvenimą. Aš manau, kad visa, ką mes iškenčiame (čia gyvendami), turi turėti kokią nors vertę.”

Tik pusė “Šitai Aš Tikiu” radijo programos dalyvių paminėjo Dievą, ir tik 10 dalyvių pasisakė priklausą kokiai nors religijai. Didesnė pusė pareiškė tik į žmones ar žmoniją, į laisvę ir demokratiją. Klausytojui susidarė įspūdis, kad dauguma kalbėtojų buvo įsitikinę, jog mes galime sukurti geresnį pasaulį, kuriame nebus kraujo praliejimo, neapykantos, ligų ir... Dievo.

De Tocqueville rašė 1835 metais (“Demokratija Amerikoje”) : “Man būnant Amerikoje atsitiko, kad liudininkas, pakviestas į Chester (N. Y.) apskrities teismą, pareiškė netikęs į Dievą ir sielos nemirtingumą. Teisėjas atsisakė priimt jo liudijimą, sakydamas, kad liudininkas savo žodžiais sugriovęs teismo pasitikėjimą jo asmeniu ir jo liudijimo tikrumu. Laikraščiai atspaudė įvykusį faktą, kaip savaime suprantamą dalyką.”

Šiandien, po 117 metų, pareiškimai, panašūs į Chester liudininko prisipažinimą, transliuojami per 196 Amerikos radijo stotis, spaudžiami 85 dienraščiuose ir, galingomis “Voice of Amerika” radijo bangomis, persiunčiami į 97 penkių kontinentų valstybes. Naujas Žmogus, prisiekęs ištikimybę žemei, mašinai, raume-

nims ir fiziniams eksperimentams, nebėra utopinė spekuliacija, bet realybė. Kai jis neigia dvasios pasaulio buitį, nors neturėdamas jokių laboratorinių duomenų, jo žodis priimamas su didesne pagarba ir tikrumu negu Dievo apreiškimas.

Spauda ir radiju paremtos pastangos bando pagrįsti dorovę ir jos idėjinį pagrindą geresniu ateities pasauliu ir humanistiška meile žmogui. Bet iš kur altruistinės meilės sąvoka? Iš kur dorovės, demokratijos ir laisvės sąvokos? Tik lygindami gėrį su blogiu, mes prieiname prie juos skiriančių bruožų ir savybių. Jei panaikiname dorovinį gėrio ir blogio vertinimą, kuo gėris skiriasi nuo blogio? Kodėl baudžiama už žmogžudystę, moters išniekinimą, vagystę, o nekreipiama dėmesio į neapykantą, intrygą, veidmainystę? Kodėl baudžiama už neskaisčius nusikaltimus, o nesijaudinama dėl neskaisčių minčių? Nejaugi dorovės periferija būtų apibrėžta tik išoriniais aktais? Bet veiksmas prasideda mintimi. Kodėl bausti už veiksmą, nepasmerkiant veiksmą įkvepiančios minties?

Naujas Žemės Žmogus baigiamas sumedžiaginti ir sumechaninti. Jis tampa juokingu sentimentalistu ir naiviu gamtos ir gyvulių draugu. Jis rūpestingai augina, laisto ir puoselėja rožes ir piauna savo sodelio žolę. Jis susijaudina iki ašarų, matydamas sužeistą žvirblį, katę, automobilio pervaziuotą šunį. Bet jo net plaukas nesukruta, pagalvojus apie milijonus nekaltų ir kankinamų žmonių koncentracijos stovyklose.

Kadangi Naujo Žmogaus dvasios pasaulis sumedžiagintas, jis vertina tik tai, kas turi medžiaginę vertę. Šykščiais pirštais jis laikosi įsikibęs savo nuosavybės ir užmerkia akis

Siela, maitinama auksu, šaukia malonės.

kitų vargui ir neturtui. Jis lengvai pasiduoda laiko pasaulėžiūroms, kurios dievina medžiagą, nes medžiaga jam atstoja Dievą.

Asmenį, išsižadėjusį Dievo, dangaus ir verdantį įtūžimu kitaip galvojančiam ir veikiančiam žmogui, mes vadiname bolševiku. O kiek laisvame pasaulyje yra žmonių, kurie savo knygomis ir gyvu žodžiu kovoja prieš dievybės mintį, išjuokia religinius idealistus, siūlo eutanaziją, laisvas skyrybas ir legalizuotą lytinį palaidumą! Jiems dažnai tenka demokrato, gilaus filosofo ir civilizacijos pažibos vardas.

Naujas Žemės Žmogus kovoja prieš bolševizmą, bet, prisiekęs ištikimybę medžiagai, jis negali nusikratyti bolševikine ideologija, kuri remiasi ne kuo kitu, kaip sumechaninta medžiaga ir triumfuojančia medžiagos pažanga. Kuo jis skiriasi nuo bolševiko tais momentais, kada jis užmuša Dievo buitį savo ir kito

širdyje, kada jis parduoda savo draugą, jo nuosavybę ir garbę? (Jei jis savo sielą pardavė, ir kaip aš žinau, kad jis mano sielos neparduos?) Kuo jis skiriasi nuo Gromyko, Maliko, Višinskio, kai jis primeta savo nuomonę kitiems ir kitaip galvojančius vadina kraugeriais ir karo kurstytojais? Kuo mūsų laikraščiai skiriasi nuo komunistinės propagandos, kada jie skelbia melą tiesos vardu, šmeižia kitaip galvojančius ir gyvenančius?

Jei bolševizmas savo karingaisiais momentais yra veiklusis blogio įsikūnijimas, tai ką sakyti apie kiekvieną žmogų, pasiduodantį blogai įtakai ir darantį blogus darbus?

Kiekvienas žmogus gali būti angelas ir velnias. Sumedžiagintas ir sumechanintas žmogus lengviau pasiduoda blogio įtakai, nes perdėdamas medžiagos vertę ir prasmę, jis nuvertina dvasios pasaulį ir atsisako jo pagalbos. Naujas Žmogus nepri-

taria bolševizmo kovai prieš religiją, bet pats neina į bažnyčią ir atmeta Dievo tiesas. Jis pasisako prieš privatinės iniciatyvos suvaržymą ir nuosavybės suvalstybinimą, bet savo iniciatyvą ir nuosavybę jis pašvenčia Medžiagos Karalystės kūrimui, ignoruodamas dvasios pasaulio primatą ir užmiršdamas, kad dvasia duoda žmogui amžiną gyvybę ir įprasmina jo gyvenimo laikinąjį periodą tarp žemės ir dangaus.

Su liūdesiu mes sekame Naujojo Žemės Žmogaus tvirtus žingsnius, kurių aidas grasinantis, bet tuščias. Jo rankos plieninės. Jo besielės akys ir tamsi širdis ieško šviesos, kuri būtų skaidresnė ir amžinesnė už krautuvų reklamas ir gatvių šviesas. Jis nepajégia nusikratyti senų „prietaisų“, kad mirtis yra vartai į amžinybę, nes jo siela, maitinama geležimi, auksu ir patogumu, laukia malonės, tiesos ir gėrio.

Bruno Markaitis, S. J.

TIKĖJIMAS

Vienam vyrui kalbėjo Dievo Sūnus: „Nebūk netikintis, bet tikintis!“ Vyrams dažnai atrodo, kad tikėti yra labai nevyriškas dalykas, savotiškas proto ir valios pasidavimas silpnumui, aukštojo žmogiškumo pažeminimas, švelniajame danguje ir antgamtinėje tikrovėje prieglobsčio ieškojimas, norint pamiršti kietąją gamtą ir išvengti gyvenimo kovos.

Bet apaštalas Jonas kitaip supranta tikėjimą. Jam tikėjimas nereikia pasidavimo, bet — pasipriešinimą, kovingą pergalę. Viename savo laiške su šventu išdidumu jis rašo: „Mūsų tikėjimas — tai pergalė!“ (1, Jono 5, 4).

Ką gi jis laimi toje pergalėje? — Pasaulį. Apaštalas Jonas sako: „Mūsų tikėjimas, tai pasaulio užkariavimas.“

Pasaulis, t. y. regimųjų ir liečiamųjų dalykų visuma, su didele jėga traukia į save mažąjį žmogų. Savo traukiamąją jėgą jis supančioja netgi žmogaus dvasią. Kodėl daugeliui taip sunku yra įsivaizduoti, kad gali būti kitokių dėsnių, negu gamtos dėsniai, aukštesnių jėgų, negu gamtos jėgos, antgamtinis pasaulis — virš gamtinio? Gal ne vienas norėtų visa

tai suprasti, gal ilgisi tikėjimo, kaip didžiausios gyvenimo prasmės ir paguodos, bet niekaip jo neįgyja, nes jo vaizduotėje netelpa, kad gali egzistuoti siela. Dievas, nemirtingumas ar stebuklai. Materializmas ir monizmas, racionalizmas ir pozityvizmas — tai mokslieškiai pavadinimai jo ligos, kuri atsirado patekus jam į regimojo — medžiaginio pasaulio įtakos sferą; jis klajoja tenai, kaip lunatikas, nepajėgdamas pakeiti akių ir širdies, nepajėgdamas pažvelgti savo protu ir širdimi į dangų.

Tačiau kiekvienas kurs įstengia išsiveržti iš žemės pančių, prasiveržti anapus medžiaginio pasaulio ribos, ir, kaip laisvas žmogus — laisvoji siela, pakilti virš žemės, toks žmogus gali tarti: „Aš pergalėjau pasaulį!”

Viena prasme jis tikrai bus pasaulį pergalėjęs. Pasaulį sudaro nevien negyvieji daiktai, bet ir žmonės, kurie jame gyvena. Šitaip suprastas pasaulis neturi tikėjimo ir nenori, kad kiti tikėtų. Iš kur kyla tas nenoras? Iš paslėpto pavydo, iš fanatiškumo mele, iš žmogiškojo aklumo, ar velniškojo piktumo? Kiekvienu atveju, pasaulis stengiasi atimti žmogui tai, ką dangus yra įžiebęs jo širdyje; jo kovos ginklai — ne kardas ir skydas, bet sofizmai, racionalistiškos žodinės formulės ir žmogaus sugestyvumo pikt-naudojimas.

Pasaulis kalba apie tikėjimą su didžiausiu „moksliškojo” įsitikinimo tikrumu ir atlaidžiai bei kantriai šypsosi į tikinčiuosius, kaip į naivius atsilikėlius. Gi savąjį netikėjimą demonstruoja išdidžiai, kaip savaime suprantamą dalyką, tartum tikinčiųjų tebutų likę maža, nuskurdusi, išnykimui pasmerkta saujelė.

Silpnadvasis žmogus aplinkos antpuoliams bei įrodinėjimams nepajėgia atsisipirti. Tartum smogtas į galvą, po nevikraus ir bergždžio bandymo gintis, pasiduoda nelaisvėn. Ypač greitai toks, kuris turi silpną valią. Svetimoms sugestijoms lengvai pasiduodąs žmogus, netikinčiųjų įtakon papuolęs, tuoj pradeda nebepasitikėti savimi pačiu ir savo tikėjimu, ima savo tikėjimo gėdytis, vėliau — gintis, ir taip ji visiškai praranda. Kaip gi toks mažas, silpnas žmogus priešinsis aplinkai, jei ten iš tikro visi aliai vieno kitaip tiki ir kitko siekia, negu jis!

Pasidavimas aplinkai yra labai suprantamas, bet ne labai garbingas. Jei žmogui lengviau yra patikėti nesąmonėms, kuriomis kiti tiki, negu pasilikti prie savo paprastos ir aiškos tiesos, kurią kiti atmeta, tai reiškia, kad jis varganai nesavarankiškas, nevyriškas ištižėlis, negarbingas miniažmogis.

Stipriojo tikėjimas — ne vėjo rodyklė. Ne pagal vėją jis kelio ieško, bet pagal žvaigždes; ne pagal dienos madą ir aplinkos nusiteikimus, bet pagal Dievo mintį, kurią jis stengiasi pažinti. Dievas vienas jam reiškia daugiau, negu milijonai mažų žmonių, knibždančių ant žemės paviršiaus.

Viešpatnus atrodo toksai žmogus, stipriai stovįs ant savo kojų, veningas su savo Dievu ir savimi pačiu, nebijąs pasaulio, nepaisąs, ką minios, ką laikraščiai, ką madingosios knygos besakytų. Tokį vyrišką pasaulio ir jo sugestijų nugalėtoją Kristus yra pavadinęs palaimintuoju, kurs tiki, nors nemato. Palaimintuoju stiprume, savarankiškume ir nepriklausomume.

Bet argi iš tikro netikėjimas yra silpnybė? Nejaugi nėra netikėjimo rūšies, kurs kiltų iš dvasinių žmogaus jėgų ir valios atsparumo?

Netikintysis pasaulis turi stiprų sąjungininką: tai — liguistasis dvasinės nepriklausomybės ir savarankiškumo siekimas. Juo sergąs, kai kuris žmogus, nors jam ir visas pasaulis savo argumentais tikėjimo neišplėstų, dažniausiai pats jį pražudo savo griauančiuoju veikimu, t. y, kritiškuoju, suvereniuoju bei objektyviuoju protavimu. Dažniausiai tai atsitinka su vyrais — ne su moterimis. Dėl to daug daugiau vyrų negu moterų praranda tikėjimą.

Sakoma, kad moterys neturi logikos. Kad moterys, protu ieškomos tiesos, protu ją ir suranda, bet — su širdies pagalba. Taip, kaip ieškančiam rankai akis sako, ką toji turi daryti, taip moters ieškančiam protui vadovauja jausmas. Tuo būdu moteris dažnai prieina išvadų, kurių niekad neprieitų vyras.

O gražu atrodo galėti visai bešališkai protauti, kaip vyras. Jis protauja be jokios sąmoningos ar nesąmoningos tendencijos pasiekti koki nors tikslą, ar ką nors įrodyti, tiktai ieško tiesos dėl jos pačios. Jis čiumpa kiekvieną klaidą už pakarpos ir grūda ją lauk be gailesčio, nors būtų jis buvęs su ja visai maloniai susigyvenęs, nors būtų tai jo pamėgtoji mintis, ar įprastinis prietaras. Jis plačiai atidaro duris teisybei, nors tai ir būtų skaudu. Jis eina jos ieškoti, kur tik ji bebūtų. Šitokiu laisvu savo proto veikimu, šituo tiesos ieškojimu dėl jos pačios jis labai didžiuojasi; bet tai gali būti ir didžiu pavojumi jam pačiam. Nes beieškodamas, dažnai žmogus ir tiesos neranda, ir kelią pameta, kuriuo reikia grįžti atgal į save patį, kai jo protas vienų vienas, širdies nelydimas, klaidžioja ir klysta. Yra nežmogiškas, prigimčiai priešingas dalykas leisti protui pačiam vienam eiti vis tolyn ir tolyn, nebedalyvaujant visam žmogui, jo valiai, instinktui ir širdžiai. Aišku, protas turi vadovauti, bet kai tik instinktas ir širdis ima priešintis, jis turi sustoti, kad anie neatsiliktų. Nes, verždamasis vis pirmyn pats vienas, protas ima prarasti savo objektyvumą, ima darytis šališkas, beširdis, nenatūralus, spręsdamas apie laiką, amžinybę ir pačią tiesą. Jis atskiria, atpalaiduoja ir paleidžia nebūtin visas sąvokas: laiko ir erdvės, garbės ir sąžinės, tautos ir žmonijos, Dievo ir savojo aš, kol pagaliau, apkvaitęs, kaip vaikas, pasijunta bestovįs prieš nuolaužų krūvą su amžinuoju Piloto klausimu lūpose: „kas gi yra tiesa?“

Liepsnojančio, šviesiai akinančio protavimo pabaiga, tai nihilizmas: pelenų krūvelė. Nietzsche buvo toks vienašališkas, besikarščiuoias protautojas. Jis apie save yra pasakęs: „Aš žinau, kas esu: besotis, kaip ugnis, save naikindamas degu. Ką paliečiu — tas suliepsnoja, ka palieku — tampa anglim“... Nedaug yra žmonių, kurie eina šiuo naikinimo keliu, paskui save palikdami prakeikimą, pelenais paversdami visa, kas buvo geriausia — net religiją.

Ir vis dėlto, tie abejojantieji ir neigiantieji protai kaip tik atrodo drąsiausiais ir vyriškiausiais. Ar tikrai taip yra? Ar tikrai jie tokie jau yra stiprūs, kaip kad kitiems ir sau patiems atrodo? Ar amžinasis jų abejojimas nėra dvasios silpnumo ženklas, savotiškas nepajėgimas išeiti iš klaidžiojimų ir laikytis tikrojo kelio? Savotiškas savęs kankinimas ir tuš-

tumas drauge? Demoniškas išdidumas? Visa tai skamba Nietzsches dainoje, klaikioje, kaip prakeiktojo riksmas. Jis ir pats yra pasakęs, kad skepticizmas — tai psichologinio silpnumo atspindys dvasioje. Gi pamėgimas abejoti — tai jau tikroji dvasios menkystė. Juk ne tas yra sveikos, tvirtos dvasios žmogus, kurs beabiejodamas nusivilia, susivokia ir įgauna tikrą, tvirtą įsitikinimą.

O kaip, jei tas įsitikinimas yra nebetikėjimas? Ramus, aiškus ir šaltas netikėjimas — paskučiausioji proto išvada? Ir žmogus tada jaučiasi, kaip koks Prometėjus: drąsus ir šaltas antgamtinio pasaulio neigėjas?

Modernusis žmogus, pajutęs savyje jėgą, dažnai pagalvoja, kad jis ir be Dievo galėtų išsiversti. “Kas man padėjo su titanais grumtis? Kas mane gelbėjo iš vargo ir mirties? Tik tu viena, liepsnojanti širdie!” (Nietzsche).

Taip, tegulgi lieka tikėjimas silpnosioms moterims ir vaikams, bet vyro stiprybės — argi tikėjimas nenusilpnins ir nepažemins?

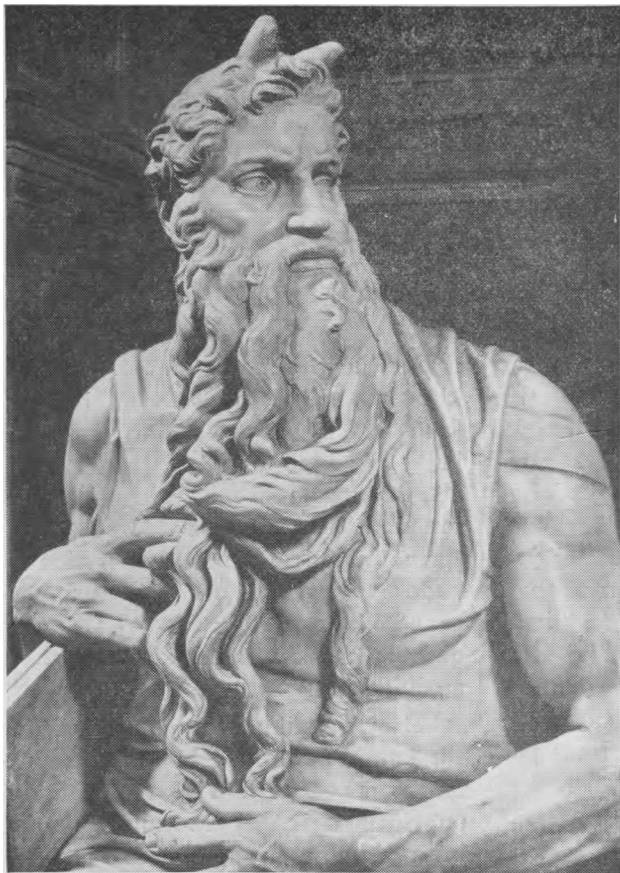
Ne! Ją tikėjimas tiktai išaukštins, o netikėjimas — apsunkins ir išstatys į pavojų. Nesgi žmogaus jėga nėra taip didelė, kad jis galėtų atsidėti Dievo pagalbos nors vienai akimircai. Dievas yra mūsų kūnų ir sielų stiprybė. Ką gali tas, kurs Jį praranda? Nebent pūstis, tuščiai didžiuotis. Bet koks jis menkas prieš savo likimą. Dailininkas S. Schneider pavaizdavo tokį žmogų, kaip nuogą ir beginklį, priristą prie milžiniškos žvėries — baidyklės. Tikrai, prieš savo likimą žmogus atrodo bejėgis, kaip vaikas, vis tiek, ar būtų jis drąsus, ar bailus. Tiktai tikėjimas padaro jį likimo viešpačiu, tikruoju laimėtoju. “bazilisko ir gyvatės nugalėtoju” (Ps. 90, 13), “likimo slibiną pačiupusiu už gerklės” (Bethoven). Tiktai tikėjimas bejėgį vaiką paverčia stipriu žmogum. “Ėmęs tikėti, tapau tikru vyru” — sako apie save Carlyle.

Pasaulį pergali žmonės, kuriuose susijungia gamtinės ir antgamtinės jėgos: drąsa ir tikėjimas. Tikinčiam gyvenimas nėra nei per didelis, nei per sunkus. Tikrai tikintis — religingasis žmogus yra panašus į milžiną Atlasą, nešanti žemės rutulį ant savo pečių. Nes jis už žemės ribos yra atradęs ta Archimedo tašką, iš kurio veikdamas jis gali pajudinti žemę. “Mes galime pajudinti žemę dangaus vardu!” (Amiel). Žmogus be Dievo yra likimo vergas. Su Dievu — jis pergali likimą pilnaja to žodžio prasme. Tad nenuostabu, kad stiprieji — herojiškiei žmonės, pasaulio istorijos kūrėjai, dažniausiai turėjo tvirtą tikėjimą. Jų laimėjimams galima pritaikyti apaštalo žodžius: “Kas gi pergalės pasaulį, jei ne tas, kuris tiki?” (Jono, 5, 5).

O mes? Juk ir mums reikia įsijungti į šią pergalę, kovoti su savimi pačiais, su likimu ir su blogybe. Laimėjimo karūna jau paruošta. Telieka klausimas: “Ar tu tiki?”

Jei tiki, o tikėjimas — pergalė, tai būk toks, kaip dera pergalėtojui būti. Nebūk prislėgtas, kenčiantis, nedrąsus ir bailus. Išsilaisvink iš menkavertiškumo jausmu. Nebūk įsivaizdavęs ir išdidus pagyrūnas, tačiau — drąsus, linksmas, vyriškas tikintysis. Toks, kuris pasitiki savimi pačiu.

B. Woehrmueller

MICHELANGELO

BUONARROTI

(1475 - 1565)

MOZĖS STATULA

(S. Pietro in Vincoli, Roma)

Pasaulinio meno istorijoje Michelangelo yra laikomas vienas iš „trijų didžiųjų“ šalia Leonardo da Vinci ir Raffaello. Jis buvo tikrai universalus menininkas, pasižymėjęs tiek tapyboje, tiek skulptūroje, tiek architektūroje. Jo kūryba yra, galima sakyti, pereinamasis tiltas nuo renesanso prie baroko. Žymiausi Michelangelo architektūros kūriniai Romoje: Šv. Petro bazilika, Porta Pia ir Campidoglio. Skulptūroje labiausiai vertinami: Pietas (šv. Petro bazilikoje) Dovydas (Florencijoje) ir Mozė (šv. Petro in Vincoli bažnyčioje). Didžiausias jo tapybos kūrinys yra Sikstinės koplyčios lubų ir didžiojo altoriaus sienos dekoravimas.

Reikia pripažinti, kad klasikinis menas ir krikščioniškasis menas yra beveik sinonimai. Sugriauk bažnyčias, sudaužyk šventųjų statulas, sudegink religinius paveikslus, ir iš didžiausių pasaulio architektūros, skulptūros bei tapybos paminklų beveik nieko nebeliks.

Šio puslapio iliustracijoje matome garsų Možę. Ne tik Michelangelo, bet ir kiti menininkai dažnai Možę vaizduoja su ragais. Įdomu, dėl ko? Priežastį tokiam Mozės vaizdavimui davė neteisingas Šv. Rašto vertimas. Lotyniškame Vertime (Exod. 34, 29) yra pasakyta, kad, kai Mozė nužengė nuo kalno Sinai, nešdamasis Dievo įsakymų lentas, jo veidas buvo „raguotas“ (facies cornuta). Bet originaliam hebraiškam tekste vietoj „cornuta“ yra žodis „qaran“, kurs etimologiškai tikrai reiškia „cornutus — raguotas“, bet šis žodis hebrajų kalboje vartojamas metaforiškai ir reiškia „šviečias, spindintis“. Taigi, tą Šv. Rašto vietą reikia suprasti taip, kad, kai Mozė po pasikalbėjimo su Dievu nulipo nuo kalno Sinai, jo veidas spindėjo. Nieko bendra tai neturi su ragais...

VAIKO DIEVAS

Vaiko Dievas? Argi Jis ne tas pats vaikui ir suaugusiam? Juk Dievas yra vienas. Taip, kalbant objektyviai, vaiko Dievas yra tas pats Dievas kaip ir suaugusių. Bet kadangi vaikas Dievą supranta, Jį išgyvena, su Juo santykiauja vaikiškai, tai yra pagal savo vaikišką psichiką, tad subjektyvia prasme ne tik galima, bet ir reikia kalbėti apie vaiko Dievą. Viena kita mintis jau buvo mes-ta tuo klausimu buvusiuose straipsniuose. Lieka tad šitas klausimas papildyti keletu svarstymų.

Vaiko, kaip ir suaugusių žmonių, santykis su Dievu yra daugiau vidinis ryšys, pasireiškiantis tikėjimu, viltimi, meile, Jo valios vykdymu, išoriniai mažai pastebimas, dar sunkiau žodžiais išreiškiamas, ar tiksliau išmatuojamas. Mes niekad tiksliai nežinosime, kaip atskiro vaiko gilus tikėjimas, karšta meilė, stipri viltis, kaip tvirtas nusistatymas vykdyti Dievo valią. Didelę dalį vidinio gyvenimo dengia paslaptis. Ir pats vidinis santykis su Dievu vaikuose yra nelygus. Todėl tik apytikriai galime kalbėti apie tai, kaip vaikas Dievą vaizduojasi, ką jis apie Dievą galvoja, pagal savo psichologiją. Tam padeda tinkamas stebėjimas ir apklausinėjimas, vaiko atvirumas ir suaugusių pasitikėjimas.

“Ką Dievas daro?” Šitą klausimą H. Clavier 1913 m. davė 75 vaikams

nuo 6 iki 10 m. amžiaus. Tą patį klausimą pakartojo 1924 m. 107 vaikams, kurie buvo 6–12 m. Vieni vaikai buvo katalikai, kiti protestantai, visi prancūzai. Leuba tą patį klausimą davė 175 vaikams JV-se. Abu tyrinėtojai priėjo prie tos pačios išvados: Dievą vaikai pirmiausia supranta kaip Sutvėrėją. Jis valdo gamtos reiškinius, teikia maisto ir apsivilkimo.

Dievas vaiko sąmonėje iškyla ne tik kaip Sutvėrėjas, bet ir visko palaikytojas. Jei Dievas nepalaikytų, sugriūtų fizinė ir moralinė tvarka, būtų neįmanoma gyventi.

“Kas atsitiktų, jei Dievas nieko nedarytų?” Tai antras klausimas, kurį patiekė įvairaus amžiaus vaikams tas pats H. Clavier. Gauta būdingų atsakymų: “Viskas sugriūtų” (9 m.). “Būtų blogai” (10 m.). “Blogis įsiviešpatautų, ir mes negalėtume daryti gera” (11 m.). “Niekas neišsigelbėtų” (11 m.).

“Koks yra Dievas pats savyje?” Į šitą klausimą beveik visi vaikai nuo 8 iki 10 m. amžiaus atsakė, kad negalima esą Dievo nei aprašyti, nei nupiešti. Daugumas dar pridėjo prie šito tvirtinimo šį pareiškimą: Dievas yra dvasia, o dvasios yra nematomos.

Kad Dievas yra dvasia, vaikui vis dėlto sunku suprasti, nors to mokėsi per tikybos pamokas, skaitė katekizmą. Čia pat tvirtindamas, kad

Dievas yra dvasia, ima apie Jį kalbėti, kaip apie asmenį, turintį žmogišką išvaizdą. “Dievas yra dvasia, bet didesnis kaip žmogus. Jis turi ilgą ranką. Jis yra žmogus, kurio negalima matyti”. Dievas, kuris būtų dvasia ir kartu asmuo, vaikui nesuprantamas. Jei asmuo, tai Jis turi turėti žmogaus išvaizdą.

Amžinybės ir begalybės sąvokos labiau atsiskleidžia breičiančiojo protui, puberteto metu. Dievo amžinumas ir begalinis tobulumas vaikui sunkiai suvokiamos tiesos. Vaikas tiki, kad Dievas yra ir bus; jis neklausia, kaip tai daro paauglys: “O iš kur Dievas?” Begalinį Dievo tobulumą vaikas supranta tuo būdu, kad jis Dievą laiko išmintingiausiu, geriausiu, galingiausiu.

Vaiko tikėjimo į Dievą nelydi jo kia abejonė. Tikėti į Dievą jam atrodo savaime suprantamas dalykas. Vaiko siela yra ypatingu būdu atvira Dievui ir tikėjimui. Vaikas yra ypatingoje Dievo artimybėje. Kaip jo sąmonė dar tebėra be aiškaus atsisiribojimo nuo pasaulio, daiktų ir žmonių, taip ir vaiko siela yra atvira Dievui, Jį mylėdama.

Vaikui Dievas nėra tik žodis tarp kitų žodžių, arba vertybė tarp kitų vertybių, bet aukščiausioji Būtybė ir didžiausioji vertybė. Nuo Dievo priklauso šis ir ateinantis gyvenimas.

Vaikas išgyvena Dievą gan dažnai. Jis mąsto apie Dievą maldoje, bėdoje, mirties akivaizdoje, baimėje, prisimindamas savo kaltumą, nuodėmingumą, taip pat būdamas labai laimingas. Kartais susiduria su Dievu sapne.

Kaip vaikas išgyvena Dievą mirties grėsmėje, teko pačiam būti liudininku. Pulk. V. B. nupirko savo sūnui, kokių 5 m. berniukui, “tikrą” pištalietą. Jis turėjo mažus šovinius

ir duodavo didelį garsą. Vaikas buvo labai laimingas, turėdamas tokį ginklą ir niekur nuo jo nesiskyrė, net valgydamas. Kartą jis valgo vieną ranką, o kita varto kišenėje pištalietą. Pasigirsta šūvis. Berniukas pabala, daro kryžiaus ženklą ir iš didelio susijaudinimo apalpstą. Kai vėliau paklausiau, kodėl jis žegnojosi, atsakė: “Kunigėli, maniau, kad mirštu”.

Ne tik mirties akivaizdoje, bet ir didelėje laimėje vaikas prisimena Dievą, Maža mergaitė nueina į cirką, senovinį cirką provincijoje, ir yra sužavėta spektaklio programa. Būdamą labai laiminga, ji visą laiką meldžiasi. Savo bičiuliui, kun. R. P. Rimaud, ji pasisako ir ko iš Dievo prašiusi: “Jei Tu, gerasis Dieve, leistumei dabar man mirti ir šį vakarą, tiesiai iš cirko, eiti į dangų, kaip tai būtų puiku”. Maža širdis, patyrusi laimės truputėlį, svajoja apie amžiną laimę.

Atsidūręs bėdoje, turėdamas kokią rūpestį, nepasisiekimą, vaikas kreipiasi į Dievą, ieškodamas pagalbos. Mažas 5-rių metų berniukas gavo iš savo krikšto motinos labai jam patikusį žaislą — guminių berniuką, kuris, paspaudus, rėkdavo. Nežinia, kas jam pasidarė, bet vieną dieną jis nustojo balso. Spausk, nespausk, tyli. Labai susirūpinęs paguldė jis jį jo įprastoje vietoje ir eidamas gulti meldėsi: “Dievuli, padaryk, kad jis vėl kalbėtų”.

Kai vasarą, gyvenant sodžiuje, užeidavo audra, mes vaikai pirmiausia prašydavom mamos, kad uždegtų žvakę ir kartu su mumis kalbėtų po terius. Kai meldavomės, rodėsi ir perkūno trenksmas nebebuvo toks baisus. Vaikas supranta, kad ten, kur žmogus bejėgis, Dievas gali padėti.

SERVICE IS MY BUSINESS

Tėvas Donatas Širmys pakėlė ranką, ir mėlynas taxi pradėjo judėti į jo pusę.

— Illinois Central Stotis, — tarė T. Širmys, grimsdamas į automobilio sėdynę. Jo akys užkliuvo už automobilyje prikaltos lentelės ir žodžių: "Service is my business" — "patarnavimas yra mano biznesis."

— Puiki diena, — sumurmėjo šoferis.

— Šilta, kaip bobų vasarą, — atsakė Tėvas.

Tyla. Raudonų, geltonų, žalių šviesų žaismas, ir tūkstančiai automobilių.

— Žinot, Tėve,, — prabilo šoferis, — aš esu katalikas, einu į bažnyčią, bet negaliu suprasti Bažnyčios ir kunigų laikysenos skyrybų atžvilgiu. Turiu draugą, kurį žmona neseniai pametė ir išėjo gyventi su kitu, gražesniu ir turtingesniu. Po 15-os metų šeimyninio gyvenimo. Ar mano draugas kaltas, kad gamta jam pagailėjo grožio, o aplinkybės — pinigų. Dabar jo žmona patogiai gyvena su kitu, o jis vargsta su vaikais.

— Bet ką gi kalta Bažnyčia, kad žmonės pasiduoda pagundoms ir sulaužo duotą priesaiką, — tarė T. Širmys.

— Bažnyčia galėtų leisti naujas vedybas.

— Bet tai Dievo, ne Bažnyčios įsakymas.

— Žinau, — sumurmėjo šoferis. — Bet jei žmona pameta vyrą arba vyras žmoną, Bažnyčia galėtų leisti naujas vedybas tokiu atveju.

— Daleiskim, — tarė T. Širmys, — kad Bažnyčia sutiktų duoti leidimą naujoms vedyboms. Bet kas užtikrins, kad naujos vedybos bus laimingesnės ir tvers ilgiau už pirmąsias.

— Paprastai antrosios vedybos būna laimingesnės už pirmąsias, — pasakė šoferis, lyg gindamasis.

— Daleiskim, kad taip būna, — tęsė T. Širmys, — bet naujomis vedybomis mes pakeičiam tik aplinkybes, dažniausiai išorines, o nepaliečiam žmonių charakterio, nusistatymu ir moterystės sąvokos.

— Jūs esate mokytas žmogus, Tėve, — aiškinosi šoferis, — man gi, paprastam darbininkui, svarbu gyvenimas, o ne filosofija.

— Aš ir kalbu apie gyvenimą, — spyrėsi T. Širmys, — bet galima

Vaikas nuolatos išgyvena Dievą. Jis atsistoja jo sąmonėje, kaip Sutvėrėjas, dorinės tvarkos ramstis, pagalba, apsauga ir viltis, mylintis Tėvas ir aukščiausias Viešpats. Atimk iš vaiko gyvenimo Dievą, ir tas gyvenimas pasidarys skurdus ir šaltas, grėsmingas, nesuprantamas ir beprasmiškas.

Kun. Dr. J. Gutauskas

**Visos būtybės yra patenkin-
tos savimi, išskyrus žmogų, kas
parodo, kad jo buvimas nesiri-
boja tik šiuo pasauliu, kaip kitų
būtybių.**

G. L e o p a r d i

kalbėti apie gyvenimą tokį, koks jis yra ir koks turėtų būti. Žmonės ateina pas kunigus, kai jie nutaria susituokti arba kai jų moterystė pradeda byrėti į gabalus, kaip senos pilies sienos.

— Jūs nenorėtumėt, — įsiterpė šoferis, — kad jie eitų tiesiai į teismą.

— Žinoma, kad ne, bet jie turėtų žiūrėti į moterystę daug rimčiau.

— Sutinku, Tėve, — atsiduso šoferis, — bet kai jauni žmonės įsimyli, kai kraujas užsidega, visas pasaulis pražysta pasakiškomis spalvomis, ir atrodo, kad jų laimė tvers per amžius.

— Jų laimė galėtų ir turėtų tverti per amžius, — dėstė T. Širmys, — jei jie rengtųsi moterystės ateičiai ne tik jausmais ir fantazija, bet protu ir valia.

— Tai kunigų dalykas, — karštai kalbėjo šoferis. — Aš jau 30 metų einu į bažnyčią ir dar nesu girdėjęs nė vieno pamokslo apie moterystę, išskyrus tą seną, supelėjusią tiesą, kad Bažnyčia nepripažįsta divorso. Bet gyventi reikia. Tiek vyras, tiek moteris, pripratę prie šeimyninio gyvenimo, be jo lengvai išsiversti negali.

— Tiesa, — pripažino T. Širmys. — Tiesa, bet atsiminkim, kad žmonės veda, ne kunigai. Kunigai gali išdėstyti ir paaiškinti Bažnyčios mokslą apie moterystę, bet pareiga susipažinti su moterystės reikalavimais, sunkenybėmis ir komplikacijomis tenka vedantiems. Ne kunigų kaltė, kad žmonės automobilį, televiziją, gražius namus ir pinigus banke daugiau vertina negu gryną sąžinę ir gražų sugyvenimą.

— Bet kas daryti vyrui, — įsiterpė šoferis, — jei žmona jam nuolat kala į galvą, kad jis per maža uždirba, kad Jonaičiai, Petraičiai ir Stepnaičiai turi šitą, tą ir aną, o jie dar elektrinio traukinio sūnui nenupirkę, nors vedę jau penkeri metai.

— Čia ir yra visa nelaimė, — sušuko T. Širmys. Vyras vedė merginą, nežinodamas jos vertės ir tikrojo veido.

— Lengviau pasakyt negu padaryt, — atsiduso šoferis, tarsi ir jis būtų padaręs tą pačią klaidą.

— Žinoma, — tęsė T. Širmys. — Todėl mūsų visų tikslas nuolat priminti žmonėms, kad jie neskubėtų, kad susituokę ir susidūrę su sunkenybėmis nesikarščiuotų, bet atsimintų, kad tuokėsi iš meilės ir niekieno nepriiversti. Skyrybos nėra problemos išsprendimas, bet nuo jos bėgimas. Neišspręsta problema žmogų pasiveja anksčiau ar vėliau.

— Tamstai lengva taip kalbėti, — nepasidavė šoferis, — bet kad turėtumėt žmoną, kuri, kaip uodas, dieną ir naktį zirzia, kad tas ir tas negerai, tai nustotumėt kantrybės ir eitumėt, kur kojos neša.

— Arba kad turėtumėt vyrą, — pridūrė Tėvas, — kuris yra šykštus, kaip milijonieriaus tėvas, arba tinginis ir girtuoklis... Žinau, žinau, tiek vyrai, tiek moterys turi savo klaidų ir ydų. Kai šeimos pradeda irti, paprastai, abu kalti. Tik vieno kantrybė greičiau pasibaigia negu kito. Jei vedusieji savo sunkenybes svarstytų atsiklaupę ant kelių, o ne lėkštes daužydami, tai skyrybų būtų mažiau. Moterystė yra sakramentas. Be nuolatinės Dievo pagalbos ir malonės ji negali išsilaikyti. Ar daug yra vedusiųjų, kurie kartu eina išpažinties ir komunijos, vienas kitam prašo dieviškos jėgos

ir palaimos, vienas kitą paremia, stengiasi suprasti ir įkvėpti. Kaip dažnai žmona pasakoja Petrienei savo vargus ir vyro klaidas, o vyras guodžiasi buteliui bare.

— Tėve, mes esame darbo žmonės ir neturime laiko kasdien sėdėti bažnyčioje.

— Niekas neliepia kasdien sėdėti bažnyčioje, — užsidegė T. Širmys,

— bet jei žmonės surastų daugiau laiko Dievui, o mažiau pramogoms ir barniams, tai skyrybų nereikėtų. Iš kitos pusės, leisti skyrybas ir naujas vedybas vien dėl to, kad žmonės nėra linkę pataisyti savo klaidų, ydų ir nusileisti savo nuomonėje, negalima. Kas yra savanaudis ir neištikimas vienoje moterystėje, toks liks ir kitoje. Tegul sugriuvusios moterystės būna gyvas paminklas ir įspėjimas kitiems. Dėl eilės užsispyrėlių negalima griauti ir žeminti moterystės idealo.

— Bet, Tėve, — nepasidavė šoferis, — yra atvejų, kada vyras arba moteris nekalti. Kam bausti vieną dėl kito kaltės?

— Mielas prieteliau, — tarė T. Širmys, — kokie mes katalikai, jei nuolat galvojame tik apie šią žemę ir užmirštame Dievo amžinybę. Visi turime sunkenybių ir gilių nusivylimų. Ne vienas kenčiame dėl savo tėvų ar draugų klaidų. Bet kančia ir auka yra kertinis Kristaus mokslo akmuo. Žmona, kurios vyras išeina su kita, savo ištverme ir auka išpirks jo nuodėmes ir jam dangų išmels. Vyras, kuris kietu darbu ir skaisčia ištikimybe rūpinasi vaikų ateitimi, Dievui atlygins už paklydusios žmonos kaltę ir savo gilia, bet mylinčia kančia išgelbės jos sielą iš pragaro. Juk per moterystės stebuklingąją paslaptį jie tapo vienas kūnas. Juos Dievas surišo, ir tegul žmogus nebando priešintis galiai, didesnei už save.

Šoferis tylėjo.

— Skyrybos, — tęsė T. Širmys, — didina nelaimingųjų skaičių aritmetine proporcija. Išsiskyrusiųjų vaikai, matydami tokį menką pavyzdį ir tėvų egoizmą, pro pirštus žiūrės į moterystės laimę ir šventumą, ir jų pasamonėje liks mintis, kad jei tėvai skyrėsi, kas vaikams neeis.

Automobilis perkirto Roosevelt gatvę ir pasuko prie Illinois Central Stoties. Netoliese dunksojo sustingusios dangoraižių eilės.

— Atsakymą į skyrybų klausimą, — šyptelėjo T. Širmys, — Tamsta turi automobilyje.

— Kur? Ką? — labai nustebo šoferis.

— Čia parašyta, — deklamavo T. Širmys — “Service is my business”

— “patarnavimas yra mano bisnis.” Jei vedusieji persiimtų šiuo nusistatymu ir, užuot vienas kitą kankinę, stengtųsi vienas kitam padėti, skyrybų ir naujų vedybų nereikėtų.

Judas Vėtra

Kai kurie skaitytojai pageidauja, kad “Laiškuose Lietuviams” rašytų tik kunigai, nes tik jie gali autoritetingai kalbėti apie religinius dalykus. Kiti, priešingai, nori, kad būtų leidžiama dažniau pasireikšti ir pasauliečiams. Mes norime, kad bendradarbiautų ir vieni ir kiti, nes tinkamų temų visiems yra. Tad laukiame naujų bendradarbių. Už vertingus straipsnius bei eilėraščius mokame ir honorarus.

MENAS IR DOROVĖ

Kad tarp meno ir dorovės yra tamprūs ryšiai, liudija sąžinė. Galima sakyti, tai pačios gamtos įrašyta prigimtyje (jei ji dar nesugadinta). Dažnai sukeisdami mes vartojame etiškus ir estetiškus terminus. Kai jaunyste šviečiančios mergaitės akyse pastebime skaistumo išraišką, sakome : “kokia graži”, nors estetiškai ji tokia ir nebūtų. Šiuo atveju estetiškasis epitetas kaip tik turi etiškojo vertę. Žmogaus veide pastebėję klasą ar kitokios aistros išraišką, sakome : “atstumiantis, negražus, baurus”. Taip pat kalbame apie “negražias” mintis, “biaurius” veiksmus, turėdami omenyje ne jų estetinę (grožinę), bet moralinę (dorovinę) vertę. Daugeliu atvejų dorovę palai kome grožiu ir grožį dorove. Taip elgėsi ir Sokratas, kuris nedarė skirtumo tarp “gero” ir “gražaus”, ir Platonas, kuris nesuprato meno, jei jis netarnavo jo etinei - religinei re formai. Šiuo keliu ėjo ir Bažnyčios tėvai, visų pirma šv. Augustinas.

Krikščionybės moksle grožis yra gėrio išraiška. Taip Dievuje, kuris išreiškiamas kaip Būtis, Gyvenimas, Šviesa, Išmintis, Tiesa, Grožis, grožis laikomas kaip tiesos, išminties ir gyvenimo vainikas, nors Jo visos sa vybės nedalimai sujungtos.

Kitaip ir negali būti. Dorovė yra gyvenimo norma, papročių įstatymas; ogi gyvenimas — menas.

Galime turėti atskiras meno ir dorovės sąvokas ir jas skirti, kaip žmo guje skiriame smegenis ir širdį. Bet jei jame smegenis ir širdį atidalinsi me, gausime lavoną. Jei kas meną įsivaizduoja (kaip pvz. filosofas Gen-

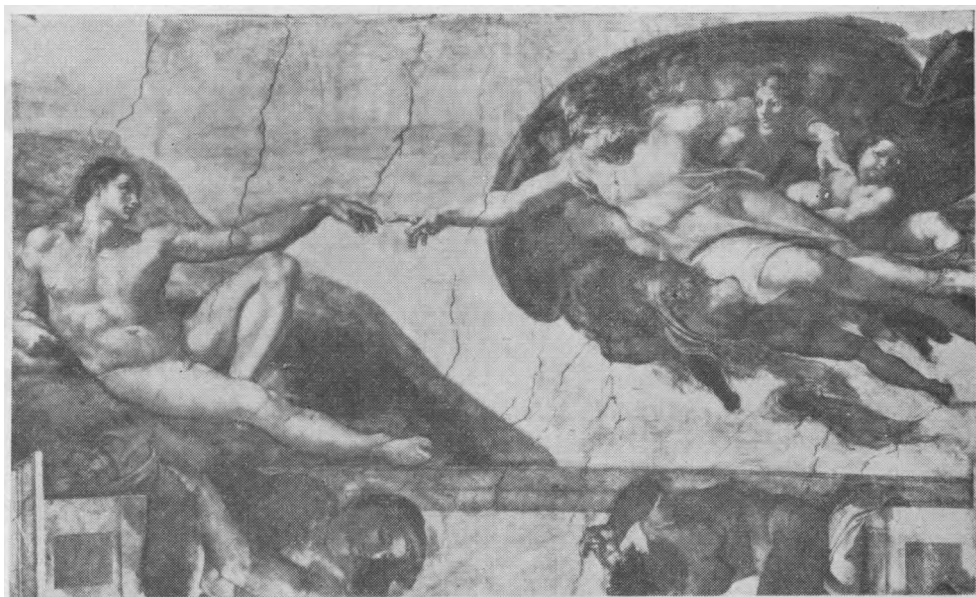
tile) kaip kažkokį sapną, nepriklausantį nuo realaus pasaulio, vis tiek negali paneigti jo priklausomumo nuo dorovės, nes meno objektas es mėje dorovinis. Dėl beatodairinių pastangų atskirti menininko veiksmą nuo meno objekto ir iš menininko padaryti kažkokį neatsakomą re gėtoją, modernioji filosofija meną realiai atskyrė nuo gyvenimo ir italų tautoje sužlugdė kūrybines galias, kaip visi pastebime po Carducci, Pascoli ir Verdi laikų. Menininkas, kuris savo plunksną ar teptuką nau doja sieloms kenkti, ne mažiau pa vojingas už nusikaltėlį, vartojantį svaiginančias priemones apiplėšimo tikslais. Negalima jo pateisinti, jei jis tai padarytų ir hipnozėj.

Visos valstybės turėjo įvesti spau dos ir kinematografijos kontrolę, nes visi žino kokią kenksmingą įtaką jaunimui gali turėti teatras ir dar daugiau kinas. Menas, turįs tokią di delę įtaką etikos srityje, negali ne būti tampriai surištas su pedagogija.

Jeigu dorovė yra gyvenimo įstaty mas, ji reikalauja ir leidėjo (visų pirma tai priklauso Bažnyčiai ir vals tybei) ir administracijos. Iš čia ky la teisė į indeksą įtraukti kenksmin gas dorovei knygas ir cenzūruoti priešdorovines filmas.

Taigi, tarp meno ir dorovės yra tamprus teisiškas ir praktiškas ryšys.

Deja, etikos ir estetikos vienos nuo kitos priklausomumą šiandien neigia įvairių kategorijų menininkai ir filosofai. Pirmoj eilėj rašytojai, kurių raštai nukreipti prieš dorovę (prie jų priklauso nemaža mūsų am žiaus garsenybių, kaip Wilde, D'An-

Sikstinėje koplyčioje gerai išsilaikęs Michelangelo freskas „Adomo sutvėrimas“. „Jis vaizduoja Adomą, vos pradedantį pabusti iš nebūties miego naujam gyvenimui. Jis lėtai tiesia savo kairę ranką, lyg kokį vos pradėjusios plakti širdies pasiuntinį, į tą pusę, kur pasirodė kuriąs Dievo pirštas... Visą dešiniąją Adomo kūno pusę dar supa kažkoks negyvas žemės svoris ir šešėliai. Gyvybė atrodo dar nespėjusi apimti visų sąnarių. Bet akys jau plačiai atvertos. Jos kūdikišku paprastumu žvelgia į tą pusę, kur jo kairės rankos pirštas veda. Jo lūpos pusiau pravertos. Jos dar nekalba. Bet širdis, įkvėpta gyvybės, pro praviras akis ir ranką ieško Didžiosios Širdies ...

Nepaprasta ramybė, giedra ir kuklumas dvelkia iš viso šio kūrinio.“

(Kun. Dr. V. Cukuras, „Lux Christi“ nr. 4)

nunzio, Gide) ; paskiau tie, kuriems atrodo, kad menas gali būti dorovei indifrentiškas, ja visai nesidomėti; pagaliau separatistai, kurie iš principo meną skiria nuo dorovės. Visos šios tendencijos daugiau ar mažiau laikosi dėsno menas menui. Tai yra tipiškas moderniosios filosofijos vaisius, kuri pastato prieš mus būti (egzistenciją) — tuos pačius vienintelio „aš“ veiksmus — kaip anatominis gabalus ant operacijos stalo. Todėl, pagal juos, vienas tas pats „aš“, kuris išpažįsta vieną religiją, vienoks politikoj, kitoks dorovėj ir dar kitoks mene.

Kas nenori suskaldyti ir tuo pačiu

užmušti savo asmenybės, turi būti vienodas ir religijos, ir politikos, ir dorovės atžvilgiu, nors ir nesutapindamas šių sričių. Jei kas tikrai garbingas, yra lygiai garbingas darbovietėj kaip ir bažnyčioj, lygiai tada, kai rašo ir kai bizniauja. Ir rašydamas, ir tapydamas, ir skulptuodamas toks žmogus neužrakina savo sąžinės „nedegamon spinton“. Iš jos trykšta dorovė mene, kaip ir bet kuriame jo asmenybės pasireiškime. Jei menui suteikiama autonomija ir jis padaromas nepriklausomu nuo etikos, t. y., jei fantazija ir intuicija iš mūsų sulaukia specialaus, skirtingo elgesio, turime tą pačią privilegi-

ją suteikti mokslui finansams, politiškai ir t.t. Tačiau apverktinas tokio elgesio pasekmės pastebime visur, kur tik tai daroma.

Tuo betgi netvirtinama, kad meno dorovingumas gali būti sukeistas su pačiu meno veikalu. Šventasis gali būti blogu menininku ir menininkas prasikaltėliu; ir šventojo gyvenimo aprašyme gali būti mažiau dorovės negu kriminaliniame romane. Iš kiekvienos statinės bėga jos savas vynas. Jei menininkas nusistatęs prieš dorovę, kaip pvz. Aretino, ir rašo šventųjų gyvenimą, lieka ir ten Aretino. Taigi, meno dorovė — menininko dorovė. “Jei tavo akis nepagėdus, visas tavo kūnas bus apšviestas; bet jei tavo akis netikusi, visas tavo kūnas bus tamsoje. Taigi, jei tavėje esanti šviesa yra tamsybė, kaipgi didelė bus pati tamsybė!” (Mt. 6. 22-23).

Dantės “Pragare” vienas paskui kitą slenka gėdingi sumanymai, biaurūs pasielgimai. Tačiau skaitytojas pajunta ne pasigėrėjimą veikėjų ydomis, ne palinkimą į jas, o pasišlykštėjimą. Jis išeina iš autoriaus sukurto pasaulio su atgaivinta ir nuskaidrinta siela, pasiruošusia kilti aukštyn.

Manzoni, aprašydamas nusidėjėlę, neužmaskuoja jos blogybių, bet pabrėžia jas tarytumei taciaiškų tepuko brūkšniu: “nelaimingoji” (sventurata). Taip jis išgauna tinkamą efektą, visai nesileisdamas į juslingus aprašinėjimus. Dar daugiau: pavadindamas nusidėjėlę “nelaiminga”, jis pasmerkia ydą.

Gerau pastebi De Proprius: “dorovė ar nepadorumas nėra daiktuose, bet būde, kaip jie matomi ir pavaizduojami”. Taigi, nėra prieš dorovę, jei mene pavaizduojamas blogis. Tik reikia, kad jis būtų pavaizduotas do-

roviškai, t. y. išreikštas kaip blogis, nepateisinant, negiriant, nepritariant. Išreikšti blogį nėra bloga, kai jis veda prie gero. Pareiga jo neliesti atsiranda tik tada, kai jo pavaizdavimas būtų jo pagyrimu. Prisiminkim graikų tragediją “Karalius Edipas”. Jos siužetas — gėdiškiausias nusikaltimas: paleistuvavimas su savo motina. Tragedijos eigoje ši nuodėmė prieš mus labai nuogai iškyla apie dvidešimt kartų. Ir tačiau “Karalių Edipą” negalime pavadinti nepadoriu menu, nes viskas jame vien išmetinėjimas sau ir gailestis. Taip nuodėmės drama virsta atgailos tragedija, todėl tikras dorovės išaukštinimas.

Šia proga verta prisiminti katalikiškąjį Mauriac romaną “Graham Greene”. Jo užbaiga — kvietimas išvalyti šaltinį. Nes “iš širdies išeina blogos mintys. “Palaiminti tyros širdies, nes jie matys Dievą”. Didysis menas yra vizija, kurioje širdies skaidrumu pasiekama Dievas.

Didysis menas, visuomet doriantis, pagrinde religiškas. Jis yra dėl žmogaus, taigi, išvadoje etinis. Bet per žmogų dėl Dievo, nes Dievas žmogaus pavyzdys. Todėl menas išvadoje yra teologinis. Dantė meną laiko giminingu Dievui: kaip Virgilijus, kaip Beatričė, per gamtą jis kelia sielą į Dangų.

Homeras, Eschilas, Virgilijus, Dantė, Shakespeare’as, Michelangelis, Milton’as, Bach’as, Manzoni, Beethoven’as, Dostojevskis lieka nesuprantami be racionalinės ir antgamtinės etikos šviesos: visi giliai religingi. “Malda ir poezija” — sakydavo Bremond.

Kurti tikrąjį meną sunku. Jis kietas menininko išbandymas, apsimarinimas, askezė. Tik ištverdamas ilgų metų aukojimesi, jis tampa didis.

Tuo tarpu nepadorumas, pornografija bei gėrėjimasis seksuališku kyla iš tinginio ir nesugebėjimo. Visa tai tik meno pakaitalai (surogatai), per kuriuos degraduojamos sielos.

Jei didysis menas visuomet yra padorus (moralus), mažavertis menas gali būti nepadorus (imoralus). Tiksliau: nepadorus menas visuomet menkavertis. Jis kliudo mūsų prigim-

čiai sukilnėti, kliudo mūsų valiai pakilti virš prigimties. Jo paplitimas visuomet dekadencijos ženklas.

Gentile, nors ir klaidingai gindamas meno atskyrimą nuo etikos, teisingai išveda: „estetinis vidutiniškumas visuomet yra ir etinis ir loginis vidutiniškumas“. Tai yra gryniausia tiesa.

Iš „L'Osservatore Romano“ 1952 m. 161 nr.

Išvertė G. S. J.

Kai Užaugsiu Didelis...

— Na, Algiuk, kelkis, skubėk, lipk iš lovos! — šaukia motina. — Šiandie sekmadienis. Tau reikia eiti į bažnyčią.

Bet Algiukas taip nori miego. Lyg tyčia, tą dieną, kai nereikia eiti į mokyklą, turi eiti į bažnyčią. Ak, taip sunku keltis. Apsiverčia ant antro šono ir miega toliau.

Tėvas, kuris buvo gretimame miegamajame, kiek palaukęs ir įsiklausęs, kad Algis dar nesiruošia keltis, rūščiu balsu pertraukė įsiviešpatavusią tylą:

— Kelkis greičiau, tinginio panti! Nelauk, kol aš ateisiu!

Noromis nenoromis Algis atsisėda ir rąžydamasis nuleidžia kojas nuo lovos krašto. Kaip būtų gera, jei jam dabar nereiktų eiti į bažnyčią!

— Pasiskubink! — ragina motina. — kitaip pavėluosi. Klebonas nelauks, kol prisistatysi. Išeidamas nepamiršk pasakyti tėveliui labą rytą.

Algiukas paklusniai pildo, ką liepia motina. Pravėręs miegamojo duris, nemažai nustemba, išvydęs savo tėtį tebegulintį lovoje. Patogiai išsitiesęs jis rūkė papirosą, o mama kaip tik jam atnešė prie lovos puodelį kavos.

— Tėte, argi tu neini į bažnyčią?

— klausia sūnus.

— Tėvelis sunkiai dirbo visą savaitę — įsiterpia motina. — Tegul šandie pasilsis kaip reikia.

Po to Algis žiūri klausiančiomis akimis į motiną. Šiek tiek sumišusi ji teisinasi:

— Ir aš negaliu šandie eiti sykiu su tavim į bažnyčią. Šiandie ateis pas mus į svečius tavo dėdė, o aš dar nieko neparuošiau pietums.

Pakeliui į bažnyčią Algiukas kažkodėl šandie tylus ir susimąstęs. Pagaliau sako sau vienas: „Kai aš užaugsiu didelis, ir aš gersiu kavą lovoje, kaip mano tėvelis ir nebeisiu į bažnyčią“.

Tėvelis ir mamytė yra viskas Algiuko gyvenime. Ką jie sako ir daro, tarsi pats Dievas sakytų ar darytų.

Ir taip šandie Algis negali atsi-kratyti klausimo: „Dėl ko iš tikrųjų tėvelis ir mamytė nėjo į bažnyčią?“

Jis dar per mažas viską suprasti. Bet ir jo protelis sugeba padaryti išvadą: kai tai daro suaugę žmonės, nėra taip blogai. Kai užaugsiu didelis, ir aš taip darysiu.

P. Rabikauskas, S. J.

ATVIRUMAS

Praėjusių metų 2-me numeryje buvusios anketos 9-tame klausime buvo teiraujamasi, ar mūsų jaunimas yra atviras, spręsdamas savo amžiaus problemas. Atsakymai labai įvairūs. Vis dėlto iš jų matyti, kad reikiamo atvirumo gerokai trūksta. Greičiausiai čia bus kalta klaidingo auklėjimo įtaka, nes daugelis senosios kartos auklėtojų manė ir tebemano, kad visos su jaunuolių brendimu surištos problemos yra blogos, todėl ir apie jas kalbėti yra nedora, pavojinga. Juo griežčiau tylėsi ir viską nuo vaikų slėpsi, juo bus geriau. Tai yra pasenusi visiškai klaidinga “prieštvaninės epochos” nuomonė. Teisingai modernioji pedagogika ją be pasigailėjimo smerkia. Visiems, kurie šiuo klausimu domisi, patartumėm pamatyti dabar Amerikoje rodomą italų pagamintą filmą “Tomorrow is to late”. Tikrai, jeigu tėvai ir auklėtojai šandien vaikams nenurodys tikrojo kelio ir nepadės savo atviru žodžiu atsakyti į juos varginančius klausimus, rytoj gali būti jau per vėlu, liūdnos pasekmės jau gali būti nepataisomos. Šis filmas yra labai naudingas tėvams bei auklėtojams, kurie užmiršo, kad ir jie buvo jauni, kurie neturi drąsos atvirai su jaunuoliais pasikalbėti jiems rūpimais klausimais. Jis yra naudingas ir jaunimui, kurs nedrįsta, susidūręs su neaiškumais, kreiptis į tėvus, į auklėtojus, į kunigą, bet leidžia “apšviečiamas” klaidingai išauklėtų draugų arba menkos vertės knygpalaikių.

Jaunuoliai apie save

Pažiūrėkime, ką sako patys jaunuoliai apie savo atvirumą. Jų atvirumas mums paaiškėja ne tik iš atsakymų į 9-tąją anketos klausimą, bet ir iš kitų atsakymų. O dar geriau apie tai galime spręsti iš viso laiško. Jau tik tas faktas, kad jie atsakė į anketą ir šį tą apie save parašė, kalba apie jų atvirumą. Visiškai savyje užsidariusių nė su kuolu nepriversi ką nors apie save parašyti ar pasisakyti.

Buvo nemaža tokių, kurie sakosi esą labai neatviri, su niekuo apie savo problemas neturį drąsos kalbėti, bet laiške į visus net ir į labai intymius klausimus kuo atviriausiai atsakė. Ką tai reiškia? Manome, kad jie yra atviri, tik labai nedrąsūs. Rašyti jie gali, bet jeigu reikia akis į akį su kuo nors kalbėtis, atrodo, kad staiga dingsta visas atvirumas. Tas jaunatviškas nedrąsumas, ta perdėta, jokio rimto pagrindo neturinti baimė yra neabejotinai blogas dalykas, tikrai neigiama būdo ypatybė, kurią reikia nugalėti. Bet, norint nugalėti, reikia kovoti. Visų pripažintas ir išbandytas geriausias kovos metodas yra ofenzyva. Geriausios tam priemonės: “agere contra” — pasipriešinti, vartoti priešingas priemones ir atsiminti, kad “consuetudo consuetudine vincitur”—paprotyms nugalimas tik kitu, priešingu papročiu. Todėl žinodamas, kad esi nedrąsus ir bailus, turi stengtis, pasitaikius progoms, tą savo nedrąsumą ir baimę nugalėti, o kartais

ir pats ieškok progų. Dalyvauk organizaciniame gyvenime neatsisakyk, jei tave kviečia kur nors viešai pakalbėti, padeklamuoti, scenoje vaidinti. Gal iš pradžių bus labai sunku: kraujas muš į veidą, klius liežuvis, lūpos drebės, o širdis daužysis, lyg varpas bokšte. Stenkis į tai nekreipti dėmesio. Jei kartą išdrįsai — laimėjai ! Antrą kartą jau bus lengviau, tik vis pirmyn, tik vis stenkis nugaltėti, tik nepasiduok tai vaikiškai baimėi. Nebėk nuo žmonių, bet drąsiai eik pas juos. Jei nuo jų bėgsi — baimė tave vysis, o jei prie jų artinsies — baimė bėgs nuo tavęs.

Iš visų laiškų matyti, kad jaunuoliai yra atviriausi su sau lygiais, su savo draugais. Tik su jais jie daugiausia sprendžia visus klausimus. Bet juk ir draugai ne daugiau už tave žino, todėl nė patenkinančių atsakymų į savo klausimus negausi. Teisingai patarlė sako, kad “aklas aklą netoli tenuves”, greičiausiai jie abu į duobę įkris. Ieškok pagalbos ten, kur tikrai gali ją rasti.

Beveik visi pasisako, kad nedrąsiausia jiems yra kalbėtis su tėvais. Bet pasitaiko vienas kitas berniukas ar mergaitė, kurie nuo tėvų nieko neslepia ir visas pasitaikusias sunkenybes tik su jais sprendžia. Tačiau reikia pripažinti, kad tokių vaikų skaičius labai mažas. Daug mažesnis, negu patys tėvai mano. Kartais tėvas ar motina džiaugiasi, kad jų sūnelis ar dukrelė iki šiol dar viską jiems pasako. Bet vaikas, tai girdėdamas, savo širdyje pamano: “Taip, aš viską jums pasakau, išskiriant tai, ko nesakau”... Visa tai, žinoma, priklauso nuo auklėjimo. Kartais patys tėvai ne mažiau už vaikus gėdijasi apie kai kuriuos klausimus kalbėti. Tai yra pasenusių papročių ir klaidingų tradicijų vaisius. Bet dabar

pasitaiko vis daugiau ir daugiau tėvų, kurie supranta tinkamo ir tinkamu laiku atlikto vaikų apšvietimo reikalą. Mergaitėi nuolatinė patarėja turėtų būti motina, o berniukui tėvas. Vaikai turėtų daugiau tėvais pasitikėti, nuo jų nieko neslėpti. Kartais atrodo, kad tėvai yra griežti, kad jie vaikų nesupranta, kad jų problemų neatjaučia. Bet dažniausiai taip būna tik dėl to, kad vaikai nepakankamai jiems yra atviri, kad su jais aiškiai neišsikalba apie savo problemas bei sunkenybes.

Be abejo, gali atsitikti ir neretai atsitinka, kad tėvai šios srities auklėjimui neturi reikiamos drąsos. Tada reikia kreiptis į mokytoją, kuriuo pasitiki, arba į kunigą. Iš atsakymų matyti, kad jaunuoliams kalbėtis apie šios rūšies sunkenybes yra lengviausia su kunigu išpažinty. Taip, tai yra tikrai lengva ir patogu. Kunigui, užsidariusiam klausykoje, išdrįsta savo paslaptis atskleisti net ir nedrąsesnieji. Bet ir čia vienam kitam ima ir pritrūksta drąsos, neateina tinkami žodžiai, negali surasti atitinkamų išsireiškimų. Bet dėl žodžių ir išsireiškimų neverta jaudintis. Nemanyk, kad kunigas užsigaus, jei pavartosi kokį nors natūralesnį žodį ar vulgariškesnį išsireiškimą, norėdamas geriau išaiškinti, apie ką eina kalba. Į atskirus žodžius kunigas daug dėmesio nekreips, bet bus patenkintas, kad esi atviras ir stengiesi viską aiškiai pasakyti. Gera, kai ir pats kunigas paklausinėja, padėdamas penitentui geriau viską prisiminti ir susiorientuoti.

Nors išpažintis yra labai patogus ir tinkamas būdas apie savo problemas su kunigu išsikalbėti, bet vis dėlto nebūtų gera tik tuo ir pasitenkinti. Kartais kunigas labai skuba, negali vieno asmens prie klausykos

ilgai laikyti, nes mato, kad dar laukia savo eilės ir kiti. Todėl būtų labai naudinga ir patartina kada nors užėiti pas kunigą ir asmeniškai su juo pasikalbėti. Nors tai nebus išpažintis, bet kunigas vis tiek apie tai, ką su tavim kalbėjo, niekam neskakys, nes tai yra jo profesijos paslaptis.

O štai dabar pora citatų iš pačių jaunuolių atsakymų. **Vidalija** (pasirašius taip pat ir tikrą savo pavardę; sako: “Gimnazijoje buvau pamilus savo kapelioną, su nekantrumu laukdavau jo pamokų, jaudindavausi, dažnai galvodavau, norėdavau jam atverti visas savo paslaptis. Retkarčiais, užėjus sunkioms valandoms, neišrišdama daugelio klausimų, rašydavau jam laiškus, norėdama, kad man būtų viskas paaiškinta. Bet nedrįsdavau paklausti to, kas mane labiausiai kankino.”

Toliau iš laiško matyti, kad tie ją labiausiai kankinę dalykai lietė paties kapeliono jai nesuprantamą elgesį su kai kuriais asmenimis. Žinoma, apie tokius klausimus rašyti pačiam kapelionui jai galėjo būti labai nedrąsu. Vis dėlto būtų buvęs labai girtinas jos elgesys, jei tą nedrąsą būtų nugalėjusi ir atvirai paklaususi. Gal būtų tikrai pamačiusi, kad savo sprendimuose klydo. Geriau yra su žmogum atvirai net ir apie ne labai malonius dalykus išsikalbėti, negu širdyje blogai apie jį manyti, o gal net ir su kitais apie tai kalbėti.

Rita: “Atviriausia būdavau su kunigu išpažinty, paskui su savo drauge, pagaliau su tėvais. Niekam nepasakodavau, išskyrus draugę, kad myliu ką nors. Tai man būdavo smagu ir įdomu, kad niekas nežino, net nė tas pats asmuo, kurį mylėjau. Vis dėlto jeigu pasakydavau draugei, man atrodydavo lengviau. Jokių bū-

du nesakydavau tėvams. Slėpdavau dėl to, kad nepasijuoktų.”

Panašiai elgiasi beveik kiekviena mergaitė. Nors jau tokio būtino reikalo ir nėra kalbėti su kitais apie savo platonišką meilę, bet nereikia manyti, kad vyresnieji iš to pasijuoks, jei pasakysi. Galėtų juoktis tik nerimti žmonės arba kurie užmiršo, kad ir jie buvo jauni. Jeigu jau tik pasikalbėjus su drauge, tapdavo lengviau, tai dar labiau galėtų palengvėti, jei gautum protingų patarimų iš prityrusio auklėtojo.

“L. L.” skaitytoja, kuri maža būdama nuo draugių išmoko negražių veiksmų ir kuri su vyresniaisiais nebuvo atvira, štai ką rašo: “Su tėvais niekad apie šiuos dalykus nekalbėjau, nes būtų buvusi per daug didelė gėda. Suprantu, kad esu labai nusidėjusi prieš skaistybę ir dvasiniai pažeista ar net iškrypusi. O pagaliau kokia iš to kalbėjimo nauda, jei aš nė maldoj nerandu suraminimo? Ši nuodėmė išplėšė bet kokią meilę iš mano širdies ir manyje paliko tik “aš”, kurį taip sunku valdyti. Dažnai galvoju, ar tai nėra motinos meilės stoka, kad vaikas drįsta daryti ką nors slapta, žinodamas kad nusikalsta.

Eidama išpažinties, nebuvau visiškai atvira. Savo nuodėmes paminėdavau tik labai bendrais žodžiais, kaip “negražius darbus”. Nežinau, ar kunigas suprasedavo. Dabar nesi jaučiu verta eiti prie sakramentų, kol nedarysiu kokios nors atgailos. Bet atgailai taip pat reikia tvirto pasiryžimo ir valios. Taigi, stengiuosi ryžtis susitaikyti su Dievu ir žengti kita kryptimi. Turėjau progos kalbėtis su vienuolėmis, bet tai nepalengvino. Tos neskaisčios mintys tapo lyg ir liga, amžinai atsikartojanti, kur mažiausiai numatoma.

Kai ryžtuosi kilti aukštyn, kažkokia jėga stumia žemyn ir sako: "Tik tamsa ir nuodėmė šiame gyvenime tau skirta, nejaugi tu bandysi keltis? Juk tai būtų juokinga!" Baisu, bet jėgų veržtis pirmyn nebėra. Kartais kyla kilnūs troškimai, bet neturiu valios jų įvykdyti. Esu linkusi savyje, bet ne dirbti. Esu užsidariusi savyje, nors žinau, kad tai negera. Dažnai nedarau to, kas man patinka, kas pakelia dvasią, nes galvoju, kad vėl grįšiu į tamsybę, tad kam dar šokti aukštyn? Kartais nė nepajuntu, kaip atstumi ranką, norinčią man padėti, ir sakau, kad man nėra vilties. Daug absurdiškų dalykų išplaukia iš sielos, neapšviestos aukštesnių idealų ir nesusijungusios su Dievu. Vis dėlto Jo pagalbos prašysiu, kad visai nesunykčiau."

Laiškas truputį per daug persunktas pesimizmu, vis dėlto matyti, kad noro kilti yra. Tai sveikintinas reiškinys, kurs duoda vilties laimėti. Kiekviena kova, nors joje bus ir pralaimėjimų, duoda mūsų gyvenimui prasmę. Jei stengiesi kilti — pakilsi, nors kartais dar ir paslysi. Kai puoli, kuo greičiausiai kelkis. Puolimas neuvertina žmogaus, bet jei pasiliksi gulėti purve, niekas tavęs žmogum nevadins. Sakoma, kad klysti yra žmoniška, jeigu tik nepasilieki klaidoje, bet stengiesi pažinti tiesą. Patarčiau atlikti viso gyvenimo išpažintį, jeigu dėl praėjusių išpažinčių abejoji ir nerandi dvasinės ramybės. Ant praėjusio gyvenimo kartą reikia uždėti antspaudą ir daugiau apie jį negalvoti. Jeigu Dievo meilės nuosirdžiai ieškosi, tikrai ją rasi. O Jis nežiūrės, kokia buvai praeityje, bet džiaugsis tik tavo dabartiniu pasiryžimu. Tad drąsos! Esu tikras, kad laimėsi, kad rasi ramybę ir tikrą meilę.

Atvirumas sau pačiam

Ar galima būti neatviru su saviimi? Žinoma, kad galima. Jei geriau pagalvosi, tuoj pamatysi, kad nekartą sau buvai neatviras, stengeisi apgauti patį save. Taigi, norėdamas būti atviras su kitais, neužmiršk, kad reikia atvirumo ir su savim. Sąžinė yra geriausia tavo draugė ir patarėja. Kiek kartų ji tave atvirai perspėjo, o tu ją stengeisi apgauti! Ji sakė, kad skaityti tą knygą yra pavojinga, bet tu apgaulingais žodžiais ją raminau, sakydamas, kad ją skaitai, tik norėdamas praturtinti savo žinias, pažinti žmones, jų papročius, gyvenimą. Ar neatsimeni, kaip ji tave draudė vartyti tuos paveiksluotus žurnalus? Padorūs tie paveikslai nebuvo, nes juos žiūrinėjai, pasislėpęs nuo mamos, tavo veidas rauda, bet vis dėlto stengeisi įtikinti savo sąžinę, kad tai darai, tik studijuodamas meną. Kiek kartų ji tave įvairiose aplinkybėse perspėjo, rodė dulkes, nešvarumus, pavojus, bet visa tai tu stengeisi pridengti nekaltu meilės vardu! Meilė yra šventas dalykas, nenaudok jos blogam! Sąžinė yra Dievo balsas, tad klausyk jos! Ar gali būti kas nors labiau neprotinga, negu stengtis apgauti Dievą?

Juozas Vaišnys, S.J.

IŠ SKAITYTOJŲ LAIŠKŲ

Paduodame iš dviejų tą pačią dieną atėjusių laiškų ištraukas.

Skaitytoja: "Jūsų leidžiamas žurnalas man labai patinka, tik nesmaugu, kad per daug giriate vyrus. Reikia žinoti, kad ir moterys turi gerų ypatybių."

Skaitytojas: "Esu labai patenkintas "Laiškų Lietuviams" linija, tik noriu pastebėti, kad nereikėtų taip į padanges kelti moterų ir su purvais maišyti vyrų."

Kurio klausyti?

Šv. Agnietė, nukankinta IV amž. pradžioje, vos 14 m. amžiaus. Tai buvo jauniausia šventoji iki Marijos Goretti (1890-1902). Agnietė savo grožiu patraukė Romos didiko sūnaus širdį, kurs norėjo ją vesti. Bet Agnietė jau prieš keletą metų buvo padariusi skaistybės įžadą, todėl jam griežtai atsakė: "Jau su kitu esu susižiedavusi. Jį mylėdama, tampa vis nekaltesnė, su Juo susijungdama, nenustoju būti mergaitė, turėdama Jį savo Mylimuoju, niekados netapsiu našle". Tada buvo liepta ją visiškai išrengti ir vedžioti po Romos gatves. Bet Agnietės gražūs ilgi plaukai dengė visą jos kūną nuo nedorų romėnų akių. Kai niekaip negalėjo išplėšti jos skaistybės, nukirto jai galvą.

Paveiksle G. Ribera (1580-1652) atvaizduoja šv. Agnietę, kukliai dengiančią savo kūną, bet angeliukas ją stengiasi nudengti, stebėdamasis jos kūno skaistumu ir lyg norėdamas pasakyti, kad nėra reikalo slėpti to kūno, kurs kiekvienam gali sužadinti tik skaisčius jausmus.

SENIEJI KATALIKAI

Senieji katalikai yra įvairios tikybinių grupės, atskilusios nuo Katalikų Bažnyčios. Senaisiais katalikais jie save vadina dėl to, kad mano tik jie vieni išpažįstu senąjį, tikrąjį, nesuklastotą, nuo apaštalų laikų paeinantį katalikų tikėjimą. Jie sako, kad dabartinė Katalikų Bažnyčia įvedė naujų tikybinių dalykų, kurių senovėje nebūta ir kurių negalima priimti. Tokių reiškinių yra ir Rytų Bažnyčioje. Kas nebus girdėjęs apie rusų „starovierus“ (sentikius)? Taigi, ir senieji katalikai yra mūsų Bažnyčios „sentikiai“. Kadangi senieji katalikai turi daug bendra su jansenistais, bus naudinga ir apie juos tarti vieną kitą žodį.

I. Jansenistai

Dabar nedaug tenka girdėti apie jansenistus, nebent kalbant apie žmones, kurie pasižymi savo pažiūrų griežtumu. Kaip tuos žmones, kurie piktinasi dėl menkniekių ir fanatiškai kovoja prieš šokius, gėrimą ir rūkymą, vadina puritonais (nuo lotyniško žodžio **purus**, reiškia **skaitus, grynus**), taip tuos, kurie iš perdėtos nuodėmės baimės draudžia žmonėms eiti Komunijos ir sako, kad jie tam yra visai neverti, vadina jansenistais.

Jansenistų vardas paeina nuo Kornelijaus Jansen, gimusio 1585 m. Olandijoje ir mirusio 1638 m. Belgijoje. Jis yra buvęs Louvain'o Universiteto teologijos profesorius. Sakėsi išpažįstąs gryną šv. Augustino mokslą. Jansen mokė ir rašė, kad žmogaus prigimtis yra visiškai gimosios

nuodėmės sugadinta, kad žmogus visai neturi laisvos valios. Taip pat jis tikėjo į predestinaciją, t. y., kad Dievas vienus išrenka ir paskiria išganymui, o kitus pražūčiai, visai nepriklausomai nuo žmogaus nuopelnų ir gerų darbų.

Vėliau Jansenas buvo paskirtas Ypres vyskupu. Žymiausias jo veikalas „Augustinus, seu doctrina St. Augustini de humanae naturae sanitate, aegritudine, medicina“ sukėlė didelį triukšmą visame anų laikų pasaulyje. Kai kurie istorikai sako, kad gal niekad Katalikų Bažnyčios dieviškumas ir ypatinga Dievo globa tiek nepasireiškė, kaip toje Bažnyčios kovoje prieš jansenizmą. Jansenizmo idėjomis buvo persisunkę didžiausi dvasiškirios sluogsniai. Jos įsiskverbė net į moterų vienuolynus. Katalikų tikėjimui jansenizmas buvo lyg kirmėlė, kuri įlenda į obuolio vidų ir jį graužia, nors iš viršaus tas obuolys gali atrodyti sveikas ir gražus. Popiežiai tą pavojų labai greitai suprato ir smarkiai reagavo.

Jėzuitų teologai labai stipriai rėmė šv. Tėvą šitoje kovoje prieš klastingąjį priešą, kurs buvo tikras vilkas pamaldžios avelės kailyje. Trumpai sakant, klausimas buvo apie tai, ar tas Kristaus apreikštasis meilėgasis gerasis Dievas pasiliks ateity Tėvas, kurs karštai myli savo vaikus, ar tik šaltas ir negailestingas Teisėjas. Tokio jansenistų vaizduojamo žiauraus Dievo žmonės bijojo ir šv. Komunijoje priimti.

Didžiausią smūgį jansenizmui sudavė Jėzaus Širdies garbinimo praplitimas. Žmonėms buvo sakoma, kad Dievas juos myli. O jeigu Dievas žmogų myli, tai vienintelis žmogaus atsakymas Jam gali būti ne baimė, ne bėgimas nuo Jo, bet vien tik meilė. Kova pasidarė ypatingai arši,

kai Popiežius Klemensas XI savo bule "Unigenitus" 1717 m. pasmerkė jansenistų mokslą, išreikštą 101 teze. Prieš Popiežių sukilo kai kurie universitetų profesoriai, vyskupai ir net kardinolai. Kitais metais (1718) Popiežius išleido kitą bulę "Pastoralis officii", kurioje ragino maištininkus nusileisti ir pasiduoti Bažnyčios mokslui. Nepaklusnius atskyrė nuo Bažnyčios.

Prancūzijoje buvęs vienas kardinolas, 18 vyskupų ir apie du tūkstančiai kunigų, palinkusių į jansenistų pusę. Bet pamažu Prancūzijoje jansenizmas pradėjo nykti, ir šiandien ten nėra nei vyskupų nei kunigų, išpažįstančių jansenizmo idėjas. Blogiau buvo Olandijoje, kur dar ir šiandien jie turi apie 6000 narių ir vieną kitą vyskupą. Tokiu būdu jie palaiko apaštališkąją įpėdinystę. Jie visados praneša Popiežiui apie naujo vyskupo išrinkimą ir konsekraciją, bet Popiežius paskelbia išrinkimą nelegaliu ir naują vyskupą išskiria iš Katalikų Bažnyčios. Vieni tuos vyskopus ir jų tikinčiuosius vadina senaisiais katalikais, kiti — jansenistais. Šitie jansenistų vyskupai aprūpina vyskupiškais šventimais visokių protestantiškų sektų dvasiškius, kurie nori vadintis vyskupais ir pretenduoja į apaštališkąją įpėdinystę, bet dėl savo eretiškų pažiūrų tokių šventimų negautų iš Katalikų Bažnyčios.

II. Senieji Katalikai

Popiežius Pijus IX ir Vatikano Visuotinis Bažnyčios susirinkimas nutarė ir paskelbė Popiežiaus neklaidingumo dogmą, t. y. kai Romos Popiežius kalba ir nutaria "ex cathedra", tai reiškia, viešai ir iškilmingai, kaip Kristaus Vietininkas ir Bažnyčios Galva, tikėjimo ir dorovės dalykuose, jis negali suklysti. Susirinkime daly-

vavo 744 vyskupai, iš kurių 565 balsavo už, 88 — prieš ir 91 susilaikė. Balsavusieji prieš arba susilaikiusieji daugiausia buvo iš Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos ir Olandijos. Dėl ko jie balsavo prieš arba susilaikė? Iš jų kalbų matome, kad jie nebalsavo už neklaidingumo dogmą ne dėl to, jog būtų manę, kad Šv. Tėvas yra klaidingas, bet tik dėl to, kad jie abejojo, ar tos dogmos paskelbimui buvo tinkamas laikas. Reikia atsiminti, kokie tada buvo laikai. Tai buvo Marksizmo pradžia, Darvinizmo ir didžiųjų politinių kovų laikas. Kai kurie vyskupai manė, kad paskelbus šią dogmą, yra pavojus atstumti nuo Bažnyčios intelektualus. Bet kai balsavimas pasibaigė ir buvo paskelbti rezultatai, visi vyskupai sutiko ir visai nesipriešino nutarimui. Tik vienas kitas teologijos profesorius nenorėjo su tuo nutarimu sutikti. Jie sukiršino žmones ir pasivadino "senaisiais katalikais". Jų tarpe nebuvo nė vieno vyskupo, todėl buvo išrinktas ir konsekruotas Breslavo universiteto profesorius Reinkens. Jį konsekravo olandas vyskupas, atsiskyręs nuo Katalikų Bažnyčios, priklausęs Jansenistų atskalai. Senųjų katalikų Vokietijoje buvo skaitoma apie 50.000.

Dogmatiniai principai

Jų tikėjimą galima apibūdinti keliais sakiniais:

1. Jie norėjo ir toliau pasilikti Romos katalikai;
2. Savo pirmame sinode, įvykusiam Bonn'e 1874 m., nutarė pašalinti ausinę išpažintį; bendrai, jie nepripažįstą, kad gali būti atleistos nuodėmės kunigo išrišimu;
3. Pašalinti pasninkai;
4. Į liturgiją įvesta vietoj lotynų kalbos gimtoji kalba;
5. Panaikintas kunigų celibatas;

6. Atmesta Popiežiaus Neklaidin-gumo dogma, dėl ko ir prasidėjo vi-sas šitas ginčas;

7. Nepriimta Nekalto Prasidėjimo dogma.

Tiesos kriterijus

Niekas neabejoja, kad žmogus vi-suomet ieško tiesos. Tam tikslui yra gamtos mokslai, įvairiausi instru-mentai, aparatai. Norėdamas pažinti tiesą, žmogus rausiasi archyvuose ir bibliotekose, stengiasi kuo aukščiau-siai pakilti nuo žemės arba kuo gi-liausiai nusileisti į jūros gelmes. Gamtos moksluose tiesą galime su-rasti ir įrodyti laboratorijų eksper-imentais, bet kas mums užtikrins tie-są religijos klausimuose, kuriems eksperimentai nieko nepadedą?

Protestantai jau 16 šimtmetyje nusprendė, kad religinių tiesų vie-nintelis šaltinis yra Šv. Raštas. Ko nėra Šv. Rašte, to jie nė nepripažįs-ta. Ir katalikams Šv. Raštas yra tikė-jimo šaltinis, bet ne vienintelis. Visi tą patį Šv. Raštą skaito, bet vieni iš jo išskaito septynis sakramentus (katalikai ir pravoslavai), o kiti (pro-testantai) tik du, ir tie du esą tik simboliai. Senieji katalikai suprato, kad Šv. Rašto nepakanka, kad reikia ir tradicijos. Bet jiems kilo klausi-mas, kas galutinai gali nuspręsti, kaip reikia suprasti vieną ar kitą Šv. Rašto vietą bei tradiciją. Jie žinojo, kad iki šiol tai darydavo Romos Po-piežius, kurs baigdavo visus tarp teo-logų kilusius ginčus ir duodavo galu-tinį autentišką sprendimą tikėjimo klausimuose. Bet dabar, atsisakius nuo Popiežiaus, kas begalėtų būti toks autoritetas? Buvo nutarta, kad ateity toks autoritetas bus teologai. Čia senieji katalikai skiriasi nuo Pro-testantų. Protestantai kiekvienam žmogui leidžia aiškinti Šv. Raštą, kaip jam patinka, o senieji katalikai

šią pareigą paveda tik tos srities ži-novams — teologams. Katalikų Baž-nyčioje teologai taip pat labai ger-biami ir su jų nuomone yra skaito-masi, bet kiekvienas supranta, kad ir geriausias teologas gali kai kuriuo-se klausimuose klysti, todėl jis nega-li būti galutinis autoritetas. Tokiu autoritetu gali būti tik Bažnyčia, ku-riai pats Kristus davė valdžią spręsti tikėjimo klausimus, sakydamas “kas jūsų klauso, tas manęs klauso”.

Istoriškas vystymasis

Kai Vatikano Visuotinis Bažny-čios susirinkimas paskelbė Popie-žiaus Neklaidingumo dogmą, kai ku-rie liberališkai Vokietijos gyventojai nenorėjo su tuo sutikti. Taip pat kai kurie universitetų profesorai ir po-litikai ragino tuos sukilėlius nenusi-leisti ir eiti pradėti keliu toliau. Su-kilėliai nepaklausė nė Vokietijos vyskupų, kurie 1870 m. susirinkę Fuldoje ragino visus tikinčiuosius priimti Bažnyčios sprendimą. Pana-šiai Austrijos ir Šveicarijos vyskupai ragino priimti naująją dogmą.

Senieji katalikai sušaukė savo pir-mąjį kongresą Muenchene 1871 m., kuriame dalyvavo apie 300 atsovų iš Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos ir Olandijos. Ir anglikonų bažnyčia bu-vo pasiuntusi savo atstovą. Senieji katalikai labai pataikavo valstybei, kalbėjo prieš Popiežių ir prieš jėzui-tus. Antrasis kongresas buvo sušauk-tas Koeln'e 1872 m., kur dalyvavo jansenistai, anglikonų vyskupas, ru-sų bažnyčios atstovas ir nemaža pro-testantų dvasiškių. Jie oficialiai krei-pėsi į pasaulines valdžias, kad jiems duotų tokias pat teises, kokias turi Romos katalikai. Prof. Reinkens bu-vo išrinktas vyskupu ir konsekruo-tas Rotterdame jansenisto vyskupo Heydekamp. Prūsijos valdžia 1873

m. jį pripažino katalikų vyskupu, suteikdama jam 4800 markių (\$1200) metinę algą. Tais pačiais metais Pijus IX jį ekskomunikavo.

Senieji katalikai stengėsi visus įtikinti, kad jie yra tokie pat katalikai, kaip ir visi kiti, kurie klauso Popiežiaus. Vokietijoje 1878 m. buvo 122 parapijos su 52.000 narių. Šveicarijoje buvo apie 73.000 senųjų katalikų, o Austrijoje — 10.000. Jų skaičius vis mažėjo, nežiūrint kad kai kurios pasaulinės valdžios juos rėmė.

Išvados

Šiandien senieji katalikai neturi beveik jokios reikšmės, išskiriant gal tik tai, kad jie, turėdami apaštališką vyskupystės tęstinumą, perduoda tą tęstinumą ir kitoms sektoms. Taip, pvz., lenkų ir lietuvių tautinės bažnyčios turi vyskopus, pašventintus Olandijos senųjų katalikų vyskupų. Dėl to kai kurie šių tautinių bažnyčių narius vadina senaisiais katalikais. Kartais ir marijavitai yra prie jų priskiriami.

Senieji katalikai atsiskyrė nuo Bažnyčios, nenorėdami pripažinti Popiežiaus autoriteto tikėjimo klausimuose. Aukščiausio Bažnyčios autoriteto atmetimo pasekmes aiškiai matome. Visi tie, kurie jo nepripažįsta, suskilo į daugybę skirtingų sektų. Tai yra visai suprantama, nes tikėjimo tiesų aiškinimą jie paveda privatiems asmenims. To nedaro nė viena pasaulinė valdžia. Kas būtų, jei pvz. Amerikos konstituciją pradėtų aiškinti privatūs asmenys? O juk konstitucija yra ne Dievo, bet žmonių padaras. Vis dėlto ją autentiškai aiškinti gali tik Vyriausias Tribunalas — Supreme Court. Savo tikėjimo klausimuose ir mes turime tokį Aukščiausią Tribunalą. Tai yra Bažnyčios Galva — Popiežius. Pats Kristus jam suteikė autoritetą neklaidingai mokyti žmones. Tik tie, kurie jo klauso, bus vieningi, nesusksis į skirtingas sekas, nes tikės tą patį Kristų ir tą patį Jo paskelbtą mokslą.

J. Venckus, S. J.

Kalendoriaus Istorija

Dažnai gyvenime atsitinka, kad nežinai net paprasčiausių, kasdien vartojamų dalykų kilmės. Panašiai yra ir su kalendoriumi: mes jį gal nuolat nešiojamės kišenėje, turime savo kambarį ant stalo arba ant sienos, bet jo istorija tikriausiai ne visiems yra žinoma, todėl bus ne pro šalį bent trumpai su ja susipažinti.

Kai kuriems laiko periodams skaičiuoti pradžią davė pačios gamtos reiškiniai. Mėnesiui — mėnulio keitimasis nuo jauno iki delčios, metams — gamtos keitimasis nuo pavasario iki žiemos. Diena yra įvairiai skai-

čiuojama. Žydai dieną skaičiuoja nuo saulės nusileidimo iki kito nusileidimo. Kai kur buvo skaičiuojama nuo saulės užtekėjimo. Mes dabar dieną skaičiuojame nuo vieno iki kito vidunakčio. Šį laiko periodą vadiname ir para. Tik savaitė nėra gamtos reiškiniais pagrįsta. Kai kurie mano, kad ji atsirado Mozės laikais, kuris liepė žydams švęsti kas septintą dieną. Kiti sako, kad savaitė yra įvesta, kiekvienai dienai paskiriant vieną iš septynių planetų. Dar ir dabar kai kurios tautos, pvz. italai, ispanai, savaitės dienas vadina planetų vardais.

Senovės tautų kalendoriai

Tikslus metų ilgis yra 365 dienos, 48 minutės ir 46 sekundės. Pirmiau žmonės to tiksliai nežinojo, bet ir tada, kai sužinojo, nebuvo lengva sugalvoti sistemą, kuri be pakeitimų tikėtų visiems laikams. **Egiptiečių** metai turėjo 365 dienas. Jie buvo skirstomi į 12 mėnesių, kurių kiekvienas turėjo 30 dienų. Gale metų dar pridėdavo 5 dienas. Jie nekreipdavo dėmesio į mėnulio pilnatį: metai ėjo sau, o mėnulis sau.

Žydų metai buvo padalinti taip pat į 12 mėnesių, bet suderinti su mėnuliu. Kad neatsilikėtų nuo mėnulio, įsprausdavo dienas mėnesio viduryje, dažniausiai 13-tą dieną. Taigi, vieni jų mėnesiai turėjo 29 dienas, kiti — 30. Žinoma, ir tai dar nebuvo tikslu, reikėjo ir kitokių pataisų, kad metai derintųsi su gamtos reiškiniais.

Ir **graikų** metai dalinosi į 12 mėnesių, turinčių kartais 29, kartais 30 dienų. **Romėnai** metus dalino į 10 mėnesių, bet vėliau ir jie prisitaikė prie graikų, pridėdami dar du mėnesius.

Romėnų mėnesių vardai buvo: Martius, Aprilis, Maius, Junius, Quintilis, Sextilis, September, October, November ir December. Vėliau, norint pagerbti Julijų Cezarį ir Augustą, Quintilis buvo pavadintas Julius, o Sextilis — Augustus. Senovės Romoje, kai dar rašytų kalendorių nebuvo, Vyriausias Kunigas kiekvieno mėnesio pradžioje paskelbdavo, kada bus **nonae** ir **idus** bei mėnesio šventės. Tarp gruodžio ir kovo įsprausdavo sausį (Januarius) su 31 diena ir vasarį (Februarius) su įvairaus skaičiaus dienomis. Tas skelbimas lotyniškai buvo vadinamas **calare** — skelbti, šaukti. Nuo to kilo žodis **calendae**, t. y. pirmoji mėnesio diena. Iš šito žodžio yra kilęs ir žodis **kalendorius**. Graikai neturėjo **calen-**

dae, todėl ką nors atidėti **ad calendas graecas** reiškė ir dabar tebereiškia **niekados nedaryti**.

Jau sakėme, kad **calendae** yra pirmoji mėnesio diena. **Idus** (vidury) reiškia 15 arba kitų mėnesių 13 diena. Devintoji diena prieš **idus** vadina ma **nonae**. Taip pvz. **Calendis Octobris** reiškia spalio pirmą dieną, **Idibus Maii** reiškia gegužės 15 dieną ir t.t. Taigi, romėnų mėnesiai nebuvo dalinami į savaites, bet į dekadas, pavadintas: **calendae, nonae, idus**.

Juliaus kalendorius

Visi šie suminėti kalendoriai, be abejo, nebuvo tobuli. Julius Cezaris, pasikvietęs graikų mokslininkus, nutarė praveisti kalendoriaus reformą (46 m. prieš Kristų). Buvo taip sutvarkytas kalendorius, kad susilyginimas dienos su naktimi būtų visados tą pačią mėnesio dieną. Tai pataisai įvykdyti reikėjo prie tų metų pridėti du mėnesius, todėl 46 m. prieš Kr. turi 14 mėnesių. Metai turėjo turėti 365 dienas ir dar ketvirtadalį dienos. Iš tų ketvirtadalių per ketverius metus susidarydavo viena diena, kuri būdavo pridėta tarp vasario 23 ir 24 dienos. Taigi, kas ketvirti metai turėdavo 366 dienas ir vadindavosi keliamieji.

Vis dėlto ir čia dar nebuvo tikslumo, nes ir taip sutvarkyti metai dar buvo 11 minučių ir 14 sekundžių per ilgį. Iš tų minučių ir sekundžių per 400 metų susidaro trys pilnos paros. Tokiu būdu 16 šimtme tyje buvo susidarę apie 10 dienų skirtumas. Reikėjo dar kokios nors reformos, kurią atliko Popiežius Grigalius XIII.

Grigaliaus kalendorius

Popiežius, Bažnyčios susirinkimų prašomas, pravedė kalendoriaus reformą, pirmiausia išmesdamas iki

to laiko priaugusių 10 dienų. Šiam tikslui 1582 m. spalio mėnesio 5 diena buvo pakeista į 15. Juliaus keliamieji metai buvo palikti, bet kad kas keturi šimtai metų neprisidėtų trys naujos dienos, buvo nutarta, kad ateityje tie šimtiniai metai, kurių pirmieji skaičiai dalinasi iš keturių (1600, 2000, 2400 ir t. t.), pasiliks ir toliau keliamieji, o tie, kurių pirmieji skaičiai nesidalina iš keturių (1700, 1800, 1900, 2100), bus papras tieji metai. Tokiu būdu kas 400 metų trys paros esti išmetamos. Vis dėlto ir šitie grigališki metai yra 26 sekundėm per ilgi. Bet iš 26 sekundžių viena para susidarys tik per 35 šimtmečius.

Naujas Grigaliaus kalendorius buvo tuoj katalikiškų kraštų priimtas. Protestantai dar delsė. Lenkai jį priėmė 1586 metais, Vengrai — 1587 m., Vokiečiai — 1700 m., Anglija — 1752 m., Sovietų Sąjunga — 1918 m., Graikija — 1923 m. Pravoslavai ir Unitai dar ir šiandien Velykas švenčia pagal Juliaus kalendorių. kurs dabar skiriasi nuo Grigaliaus kalendoriaus 13 dienų. Amerika sekė Angliją. Prie datų būdavo pridėamos raidės O. S. (Old Style). Taigi, nors kai kurie ir nenorėjo prisitaikyti prie Popiežiaus reformos, bet pamažu nusileido, ir dabar jau visame pasaulyje įsigalėjo Grigaliaus kalendorius, J. **Venckus, S. J.**

J. Baltrušaitis

KLAJOKLIO STYGOS

Aš daug, jau daug išvaikščiojau dienų,
Dienos belaisvis, ir toliau einu
Žmogaus skirties nubrėžtais man keliais,
Kiek eiti dar likimo saikas leis . . .

Aš daug žiedų radau aušros darže,
Daug jų sumindžiau eidamas ežia,
Ir užėjau erškėčiu dar daugiau
Ir vien menkai laimėjau, ką rengiau . . .

Ir supratau, skausme ir ilgesy,
Kaip, žemės prote, aklas tu esi,
Nes štai nakčia stebiu spiečius žvaigždžių,
Bet kurčias, aš jų psalmės negirdžiu . . .

Nes tu, žmogau, taip skaudžiai nežinai,
Kas — valandai, kas trunka amžinai,
Kur tu, lašeli jūros vandeny,
Drebėti siūstas ir iš kur eini . . .

Todėl širdis taip alpsta ir todėl,
Ant žemės kniubęs, laukiau vėl ir vėl,
Ar kas pagalbos ranką man išties
Nuvokti mįslei ryto ir nakties . . .

Bruno Markaitis, S. J.

** 24 Raudonos Skrybėlės*

Pijus XII paskyrė 24 naujus kardinolus, atstovaujančius 12 tautų. Šventoji Kardinolų Kolegija dabar turės pilną skaičių: 70 narių. Naujieji kardinolai gaus iš Popiežiaus rankų raudonąsias skrybėles sausio 12 dieną, Konsistorijos apeigose.

** Keletas Įdomesnių Asmenybių*

Maurice FELTIN, Paryžiaus arkivyskupas, 69 metų. Prieš 3 metus užėmė mirusio kard. Suhard vietą. Pirmajame kare tarnavo sanitaru prie neštuvų. Už nepaprastą drąsą ir pasiaukojimą buvo apdovanotas Croix de Guerre, Medaille Militaire ir Garbės Legijono Kryžiumi. Garsus savo išsimokslinimu ir giliu socialinių problemų supratimu.

Paul Emile LEGER, Montreal arkivyskupas, 48 metų. Buvęs Kanadiečių Kolegijos rektoriumi Romoje. Dėstė Paryžiaus Grand Seminair. Būdamas Japonijoje 1933 metais įsteigė seminariją Fakuoka mieste. Gabus organizatorius.

Stefan WYSZYNSKI, Gniezno ir Varšuvos arkivyskupas, 51 metų. Drąsus Bažnyčios gynėjas kovoje su komunistiška valdžia. 1951 metais buvo atvykęs į Romą tartis su Šv. Tėvu dėl sunkėjančios katalikų padėties Lenkijoje. Prieš metus, kalbėdamas apie Pijų XII, švenčiantį 50 metų kunigystės jubiliejų, pasmerkė komunistų spaudą už Popiežiaus įžeidimus ir šmeižtus.

J. Francis McINTYRE, Los An-

geles arkivyskupas, pirmasis Vakarų Amerikos kardinolas, 66 metų. Pradėjo dirbti, būdamas 13 metų. Pradėjęs studijuoti prekybą, po tėvo mirties tarnavo New York finansų departamente. Greitai tapo H. L. Horton & Co. prekybos vedėju. Vakarais lankydavo mokyklą. Tapęs kunigu, greitai iškilo dėl savo organizacinių ir administracinių gabumų. Aršus komunizmo priešas ir nepažįstas katalikiškųjų mokyklų statytojas. Jo pastangomis katalikiškos mokyklos Kalifornijoje atleistos nuo valstybinių mokesčių.

Celso CONST ANTINI, arkivyskupas, 76 metų. Pirmasis apaštališkasis delegatas Kinijai. Labai kuklus žmogus, bet nuostabi ir gili asmenybė. Didelis bažnytinio meno žinovas ir labai gabus administratorius.

Giuseppe SIRI, Genuvos arkivyskupas, 46 metų. Kilęs iš darbininkų tėvų. Tapo vyskupu būdamas 38 metų. Puikus intelektualas. Gera supranta šių dienų problemas ir nuo jų nebėga. Griežtokas arkivyskupijos kunigams, bet turi geros ir kilnios širdies Generalinį Vikarą, kuris situaciją išlygina. Išėjo labai gerą socialinę ir administracinę mokyklą, būdamas mirusio kard. Boetto, S. J., pagalbininku. Labai geros širdies darbininkams ir vargšams. Parodė daug drąsos okupacijos metu susidūrimuose su vokiečiais ir komunistų partizanais. Išgelbėjo Genuvos miestą nuo sugriovimo. Labai galimas kandidatas į popiežius.

Giacomo LERCARO, Bologna arkivyskupas, 61 metų. Labai demokratiškas žmogus. Karo metu važinėdavęs dviračiu, lankydamas arkivyskupiją. Nepaprastos energijos ir darbštumo. Gerai susipažinęs ir teigiamai nusiteikęs socialinių prob-

lemų atžvilgiu. Galimas kandidatas į popiežius.

* Kaip bus su Stepinac?

Jau ne pirmas kartas Bažnyčios istorijoje, kad naujai išrinktas kardinolas negali atvykti į Romą pasiimti raudonos skrybėlės. 1535 metais Paulius III padarė kardinolu John Fisher. Henrikas VIII atsisakė leisti ark. John Fisher vykti į Romą. Kadangi buvo pranešta, kad raudona kardinolo skrybėlė bus atsiųsta į Angliją, Henrikas VIII pasakė, kad Roma nesiskubintų, nes neužilgo jis atsiųsiąs į Romą John Fisher galvą. Po kelių savaikių John Fisher buvo nukirsta galva.

1874 metais Miecislav Halka Ledochowski, Gnesen - Posen arkivyskupas, buvo Bismarko įmestas į kalėjimą. Jis tapo kardinolu, būdamas kalėjime. Po dviejų metų buvo ištremtas iš Lenkijos.

Kaip bus su Stepinac? Greičiausia, raudonoji skrybėlė bus atsiųsta kardinolui į Jugoslaviją. Stepinac neseniai pasakė: "Norėdamas vykti į Romą, turėčiau prašyti Tito leidimo. Šito aš nedarysiu, nes leidimo prašymas prilygtų prisipažinimui kaltu. Aš savęs kaltu nelaikau. Jei išvykčiau į Romą, nebegalėčiau grįžti namo. Mano gi vieta Jugoslavijoje"

* Miracle of Fatima

Warner Brothers filmų studijos pagamino naują filmą, vardu: "Fatimos Stebuklas." Šis filmas išrinktas ir pasiūlytas 11-jam metiniam pryzui, kaip geriausias praėjusių metų filmas. Žurnalas "The Sign" rašo: "Filmas "Fatimos Stebuklas" buvo išrinktas dėl savo dramatiškos jėgos ir dėl turiniui priklausomos pagarbos bei šventumo išlaikymo. Pastatymas ir vaidyba — nuoširdi, įtikinanti ir išgyventa".

Kristus Teisėjas. Tai yra centrinė Michelangelo "Paskutinio Teismo" figūra. "Paskutinis Teismas" užima visą priešakinę Sikstinės koplyčios sieną, prie kurios yra didysis altorius, ant kurio Popiežius dažnai laiko Mišias. Michelangelo yra dekoruotos ir šios koplyčios lubos įvairiomis Senojo Testamento scenomis (Adomo ir Ievos sutvėrimas, Pirmoji nuodėmė ir t. t.). "Paskutiniame Teisme" dešinėje yra atvaizduoti teisieji, o kairėje pasmerktieji. Šiame paveiksle Kristus ištaria pasmerkimo žodžius. Jo dešinėje esanti Marija, nusišūkusi nuo pasmerktųjų, žiūri į teisiuosius.

* Petrai, melskis už krikščionis

Atradus po Šv. Petro Bazilika įrašą akmenyje, iš 3 šimtmečio, turima naujas įrodymas, kad Šv. Petras tikrai buvo palaidotas po bazilika. Įrašas – "Petrai, melskis į

Jėzų Kristų už krikščionis, palaidotus šalia tavęs – studijuojamas archeologės prof. Margherita Guarducci. Jis buvo rastas arti tos vietos, kuri jau nuo seno laikoma Šv. Petro kapu. Grubus raižinys, manomai vaizduojąs Šv. Petrą, rastas arti akmeninio įrašo.

Pagal Guarducci, įrašo kilmė siekia 3 šimtmečio vėlybąją dalį. Vadinas, įrašas bus buvęs padarytas prieš Konstatinui pradėjus statyti Šv. Petro Baziliką, virš Apaštalo kapo. Bazilika buvusi pradėta statyti 4 šimtmetyje.

Kasinėjimuose, pradėtuose 1939 metais, kriptoje po Šv. Petro Baziliką, archeologams pavyko nustatyti Šv. Petro kapo vietą, kuri apsupta kitais kapais. Prie vieno, iš archausiai esančių kapų prie Šv. Petro kapo, rastas minėtasis įrašas, kur prašoma Šv. Petro melstis už šalia jo palaidotus krikščionis.

Visi moksliniai kasinėjimų atradimai ir daviniai patvirtina Katalikų Bažnyčios ilgametę tradiciją, kad Apaštalo Kunigaikštis, nukankintas 64 ar 67 metais, buvo palaidotas ant Vatikano kalvos toje vietoje, kuri nuo seno laikoma šventa. Ši vieta yra po Šv. Petro Bazilikos popiežiškuoju altoriumi.

Prof. Guarducci supažindino Popiežiškosios Romos Archeologijos Akademijos narius su savo studijų rezultatais. Ji pasakė, kad tolimesniųjų studijų rezultatai, liečia Šv. Petro garbinimą pirmaisiais krikščionybės amžiais, netrukus bus atspausdinti atskiroje knygoje. (NC-WC Radijas ir Telegrafas).

* Kasdien Vienas Geras Darbas

Rice E. Cochran (slapyvardė), po 20 metų darbo su skautais, išlei-

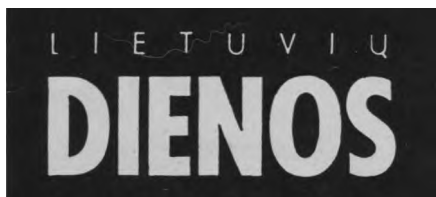
do savo įspūdžių ir pergyvenimų rinkinį "Budėk!" ("Be Prepared," Sloane, 1952).

Po daugelio bandymų ir nepasisekimų vaikai jį pradėjo vadinti "Judančiu Pilvu", o jis pradėjo mažiau valgyti ir daugiau gimnastikuoti – Cochran įsigijo patyrimo. Eidamas į sueigą, jis taip nusiblizgindavo batus, kad net Buckingham Palace sargybai nebūtų gėdos. Jo veidas būdavo rūpestingai nuskustas, o diržo sagtis svaitydavo žaibus.

Jo skautai pamažu pradėjo suprasti disciplinos ir gerų darbų reiką, nors kartais pasakodavo savo tėvams: "Turėjome puikią iškylą. Išbraidėme visas balas, ponui Cochran pataikėme pamidoru tiesiai į veidą ir... į jo kuprinę prikrovėme tiek akmenų, kad jis vos galėjo pajudėti."

Šiandien po eilės ištvermingų metų, jo skautai pasižada ir išties kasdien padaryti vieną gerą darbą. Jei sena moteris suserga, jie kasdien ją lanko ir aptarnauja. Jei mažas mokinukas keliauja su gripu į lovą, jie tampa jo dažni ir linksmi svečiai.

Vaikus pasiaukoti greičiausiai palenkia kitų vargas ir nelaimė. Alan Wylie tapo skautu. Jis buvo aklas, bet norėjo išlaikyti visus skautų patyrimo laipsnių egzaminus. Jo skiltis jį parėmė. Jie vesdavosi jį į iškylas, noriai sulėtindavo žingsnį ir vengdavo aklam pavojingų vietų. Kelias vasaras jie buvo pasiėmę jį į stovyklą, kantriai jam pasakojo, kas dėdavosi prie laužo, ir išmokė jį iirtis ir kapoti medžius. Alan Wylie išlaikė egzaminus ir buvo apdovano-
tas pasižymėjimo ženklais. Ceremonijų metu jo veidas švietė, kaip saulė. Jis tapo savo skilties pasididžiumu.

Iliustruotas mėnesinis žurnalas, leidžiamas lietuvių ir anglų kalbomis, užsisakytinas visiems.

- “Lietuvių Dienos”** duoda kiekviename numeryje bent 40 puošnių, įdomių ir aktualių nuotraukų iš viso pasaulio lietuvių gyvenimo ir veiklos.
- “Lietuvių Dienų”** kiekviename numeryje skaitytojas ras įdomių ir aktualių straipsnių, beletristikos ir informacinės medžiagos iš pasaulio lietuvių gyvenimo.
- “Lietuvių Dienos”** turi anglišką skyrių, parašai po nuotraukomis duodami abiem kalbom, todėl šis žurnalas prieinamas ir čia gimusiems bei kitataučiams.
- “Lietuvių Dienų”** vienas numeris siunčiamas susipažinimui nemokamai, prisuntus savo adresą. Metinė prenumerata 4 dol. Administracijos adresas: **“Lietuvių Dienos”, 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.**

ATSIŪSTA PAMINĖTI

D. Pilla. SIELA UŽ SIELĄ. Įdomi, intriguojanti istorinė apysaka, paimita iš realių gyvenimo įvykių. Išvertė kun. A. Sabaliauskas, išleido Lietuvių Saleziečių gimnazija Italijoje. Knyga yra 307 psl., su 43 paveikslais ir kietais viršeliais. Kaina \$2. Ją galima gauti pas Mr. E. Dambrauską, 4501 S. Talman Ave., Chicago 32, 111.

Romain Rolland. PETRAS IR LIUCIJA. Nobelio premijos laureato romanas. II laida. Išleido Gabija, 335 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y. 112 psl., kaina \$1.20.

Liudas Dovydenas. PER KLAUSUČIŲ ŪLYTĖLĘ. Lietuvoje valstybės literatūros premiją gavusio autoriaus apysaka. Išleido Gabija, 176 psl., kaina \$2.20.

KNYGOS BIČIULIS Nr. 1. Knygos Bičiulių Klubo neperijodinis leidinys. Siuntinėjamas nemokamai. Kreiptis: Gabija, 335 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

TAUTA BUDI. Skautų kalendorius. Išleido LSB Vadija. Bendradarbiavo Redakcinis Kolektyvas: ps. J. Gaižutis ir v. s. V. Skrinskas. Meninė priežiūra Vikt. Bričkaus, spaudė “Banga” Toronte. Kišeninio formato, 302 psl., kaina 50 centų. Užsakymus siųsti: V. Skrinskas, 230 Brunswick Ave., Toronto, Ont., Canada.

Kai kurie Skaitytojai skundžiasi, kad, jiems neuužsimokėjus prenumeratos, sustabdėme “Laiškų Lietuviams” siuntinėjimą. Pasibaigus prenumeratai, mes paprastai skaitytojui pranešame ir paraginame prenumeratą atnaujinti, jei kas to nepadaro, manome, kad jis daugiau nenori mūsų žurnalo, todėl jį ir toliau lyg prievarta siuntinėti nebūtų gražu. Todėl jei norite, kad “Laiškai Lietuviams” jus be pertraukos lankytų, pasistenkite laiku atnaujinti prenumeratą. O pakeitę gyvenamą vietą, tuoj praneškite savo naująjį adresą.

Kartais ir be skaitytojo kaltės gali koks nesusipratimas įvykti, ir jis laikraščio negauna. Tokiais atvejais prašome tuojau pranešti Administracijai, pasistengsime įvykusias klaidas atitaisyti.

Paduodame kitose šalyse gyvenančių mūsų atstovų adresus. Per juos galima laikraštį užsisakyti ir prenumeratos mokestį sumokėti.

Anglijoje — Rev. Justinas Steponaitis, **St. Patrick's Dock St., Widnes,** Lanes.
Argentinoje—Rev. P. Brazys, MIC, Mendoza 2280, Avellaneda, Buenos Aires.
Australijoje—Rev. St. Gaidelis, S. J., 264 Miller St., North Sydney, N. S. W.
Belgijoje — Rev. Jonas Dėdinas, 97, Rue de la Brabanconne, Louvain.
Brazilijoje — Rev. K. Miliauskas, Caixa Postal 4118, Sao Paulo.
Kanadoje — Rev. J. Aranauskas, S. J., 377 Willibrord Ave., Verdun, Que.
Šveicarijoje — Rev. Dr. J. Navickas, Monastere de Montorge, Fribourg.
Urugvajuje — Rev. VI. Mikalauskas, S. J., Caigua 3711, Montevideo.
Venecueloje — Rev. A. Sabaliauskas, San Francisco de Sales, Caracas.
Vokietijoje — Rev. Alf. Bernatonis, OFCap., 16 Dieburg, Kapuzinerkloster.

“Laiškų Lietuviams” Administracijoje dar galima gauti praėjusiųjų metų “L. L.” gražiai įrištų komplektų. Kainos su persiuntimu: 1950-51 m. (dvejų metų vienoje knygoje) — \$5; 1952 m. — \$3.